GORENJSKE

LETO VI. KRANJ DNE 24. JANUARJA 1953 STEV. 4

Kdor si le more odtrgati nekaj svojega časa, odide v gore, kjer mu bela smučišča v teh dneh nudijo prijeten oddih in zdravo razvedrilo.

Na sliki: visokogorski tereni na Prisojniku

Po razgovoru maršala Tita s katoliškimi duhovniki

ODMEVI ISKRENE PONUDBE LJUDSKE OBLASTI

Navdušenje gorenjskih duhovnikov - „Prepričani smo, da je modus vivendi mogoč“

Že v prejšnji številki je poročal naš list o iniciativi naše Vlade, oziroma tov. Tita osebno, za ureditev odnosov s katoliško cerkvijo. Čeprav dogodek časovno več ali manj sovpada s prekinitvijo diplomatskih odnosov z Vatikanom, ni povzročil med katoliškimi verniki in duhovščino dvoma v iskrenost te iniciative. Sleherni med njimi ve, da je treba strogo ločiti politične odnose do Vatikana kot reakcionarne države — s katero tudi vrsta drugih držav (n. pr. ZDA) nima diplomatskih odnosov — od želje, da se urede notranji odnosi, ki so bili prav po zaslugi Vatikana vedno nejasni.

V želji, da obvestimo našo javnost, na kakšen odziv je naletela pobuda sedanjega predsednika republike tov. Tita pri katoliški duhovščini in vernikih na Gorenjskem, smo v tem tednu obiskali nekatere duhovnike. Iz razgovora z njimi povzemamo naslednje misli:

Namestnik dekana v Šenčurju g. Franc Vavpetič nam je med drugim dejal, da je bil z verniki vred zelo vzradoščen, ko je čul to novico. Meni, da je to lepa gesta maršala Tita in da ni nobenih ovir za sodelovanje. V tem pogledu sem velik optimist, je izjavil g. Vavpetič, saj obstoji obojestranska želja. Treba je samo podrobno določiti pravice in dolžnosti obeh.

Namestnik vikarja v Kranju g. Franc Blaj je dejal, da je bil vesel te pobude. V iskrenost namere s strani oblasti ne dvomim, saj me je v to prepričalo med drugim tudi plemenito dejanje ljudske oblasti, ko je pomilostila večje število zaprtih duhovnikov. Nižji duhovniki in verniki, vsi si iskreno želimo prijateljskega sožitja, ki bo v prid nam, vernikom in vsej skupnosti. Menim, da mora katoliška cerkev računati z družbeno ureditvijo kot gotovim dejstvom in biti do nje lojalna. Upam, da bodo tudi višji cerkveni dostojanstveniki storili vse, kar je v njihovi moči, da se odnosi urede. Sem optimist in se nadejam, da bo sodelovanje možno, saj vidimo, da je uspelo državi urediti odnose z vsemi drugimi veroizpovedmi. Prekinitev diplomatskih odnosov z Vatikanom sodelovanja ne more ovirati. Naša želja je, da bi bili tudi odnosi z Vatikanom urejeni, vemo pa, da Vatikana ne priznavajo tudi mnoge druge države na Zapadu, je zaključil Blaj.

Nakeljski župnik Janez Filipič nam je dejal: Veseli smo, da pride do soglasja med cerkvijo in državo. Vest nas je razveselila kot vernike in državljane. Mislim, da je sodelovanje prav tako možno, kakor v vsaki drugi državi, saj se tudi pri nas cerkev lahko prilagodi državi v smislu svoje zakonodaje, ki pravi, da cerkev priznava vsako oblast.

V Trsteniku smo poiskali tamošnjega župnika g. Štefana Zorka. V svojem in v imenu vseh vernikov je izrazil navdušenje nad predlogom tovariša Tita. Želi, da bi do urejenih odnosov čimprej prišlo, saj je sodelovanje med ljudmi dveh različnih svetovnih nazorov možno.

Pravtako pozdravlja iniciativo za ureditev odnosov med cerkvijo in državo cerkljanski župnik g. Janez Černilec. Našemu novinarju je dal podobno izjavo, kot vsi zgoraj navedeni duhovniki.

Preveč prostora bi nam vzelo in tudi ponavljanju se ne bi mogli izogniti, če bi navedli vse v bistvu enake izjave, ki smo jih dobili od gorenjskih duhovnikov. Naj zaključimo z izjavo, ki jo je dal našemu dopisniku radovljiški župnik g. Franc Sekovanič. Med drugim pravi:

Po mojem mnenju je morale nujno priti do prekinitve odnosov med Vatikanom in FLRJ. Neprestana trenja bi ne mogla roditi ugodnih rezultatov, ker je za uspeh potrebna obojestranska dobra volja, katere pa nunciatura kljub nasvetom in ponovnim prošnjam članov CMD ni pokazala.

Odnose med cerkvijo in oblastjo je možno izboljšati in urediti v naši socialistični državi edinole z neposrednimi razgovori med predstavniki katoliškega episkopata v Jugoslaviji in njenim najvišjim državnim predstavnikom, predsednikom republike.

Vsepovsod gledajo duhovniki optimistično na ta prvi razgovor, ki je podlaga nadaljnim. Od obeh strani bodo stavljeni predlogi, dane bodo razjasnitve in pogoji, pod katerimi — tako trdno upamo — bo prišlo do sporazuma, do zbližanja, do »modusa vivendi«.

Glede imenovanja dr. Stepinca za kardinala sem mnenja — in mislim, da so tudi ostali člani Cirilmetodijskega društva podobnega mnenja — da je bilo to dejanje v času, dokler niso odnosi med državo in cerkvijo pozitivno urejeni, neprimerno, ker je dalo pri nas videz nekake provokacije od strani Vatikana.

Dober začetek občnih zborov KZ

Rezultati občnih zborov v Goričah, Davči, Mavčičah, Zmincu in Naklem

V teh dneh so bili prvi občni zbori kmetijskih zadrug, na katerih so zadružniki pregledali lanskoletno poslovanje, se pogovorili o delitvi dobička, sprejeli nova zadružna pravila, izvolili nove odbornike in si v glavnih obrisih začrtali delovni program. Organizacijsko izobliko-vanje posameznih odsekov in izdelavo njih poslovnikov so odložili do prihodnjih zborov. Delo bi bilo preogromno in verjetno pomanjkljivo opravljeno, če bi storili vse hkrati. Razen v Naklem, kjer so izvolili tudi odbore odsekov, so se zadruge odločile, da pripravijo pravilnike in program dela odsekov v naslednjih dveh mesecih, nakar se bodo ponovno sestali in sklepali.

Delo, ki so ga doslej opravili na prvem zboru, zasluži vsekakor pohvalo. Dobre priprave, v katerih so sodelovali tudi funkcionarji Okrajne zveze, so zagotovile uspeh. Zadružniki so pokazali veliko več razumevanja in zainteresiranosti kot prejšnja leta. Zato sprejetje novih pravil ni bila nadležna formalnost. Vsak člen, vsaka formulacija je izzvala živahno diskusijo, kateri je šele sledila usvojitev. Delitev dobička in gospodarski načrti za prihodnje leto kažejo iskreno željo zadružnikov — izboljšati in dvigniti kmetijsko proizvodnjo s skupnimi napori. Izvolili so zaslužne in sposobne zadružnike v zadružna vodstva — odbore.

Poglejmo po vrsti, kaj so sklenile posamezne zadruge.

V NAKLEM...

... so zadružniki lani dobro gospodarili. Ustvarili so kar nad 5 milijonov dobička. Niso planili po njem in si ga razdelili; v celoti so ga dali v zadružne sklade. Dva in pol milijona so določili za investicije, pol milijona za obratna sredstva in dva milijona za pospeševanje kmetijstva. V gospodarskem načrtu so predvideli sredstva za dograditev zadružnega doma, za zgraditev remize za stroje, nakladalnih ramp na postaji, moderne sprejemalnice za mleko (s hladilnimi napravami), postaje za umetno osemenjevanje, za nabavo plemenskih bikov in uvedbo rodovnikov. Brez ozkosrčnosti so se odločili, da pomagajo tudi dupljanskim zadružnikom, ki so se jim lani pridružili, in jim zgrade posebno strojno remizo v Dupljah in nabavijo večje število strojev.

Zadružna pravila so dodobra pretresli, pri čemer jim je pomagal osnutek, ki ga je izdelala OZKZ. Določili so nov osnovni delež, ki progresivno raste z velikostjo posestva. Osnovni delež za delavce je 500 dinarjev, za kmete pa je minimum dvojni delež (1000), ki z velikostjo posestva raste do štirikratnega deleža (2000).

Uspešno delo je hotelo onemogočiti nekaj razbijačev, ki so prav v ta namen prišli na zbor, pa so jim zadružniki kaj hitro zaprli usta. S tehtno besedo so jih utišali in osramotili.

V ZMINCU...

... so imeli manjši dobiček — poldrugi milijon. Maščevala se jim je brezbrižnost, ki so jo pokazali lani, do dela trgovskega osebja. Slednje je izrabilo priložnost in prizadejalo zadrugi precej materialne škode. Vendar so tudi Zminčani koristno obrnili dobiček. Znaten del (15%) so določili za pospeševanje kmetijstva (predvsem živinoreje in sadjarstva), največji del (51%) pa za obratna sredstva. Med seboj so si razdelili okoli 10 odstotkov. Ustanovili so štiri odseke — živinorejski, sadjarski, gozdarski in kmetijsko-strojni — ter že na samem zboru izdelali gospodarski program za vsakega od njih.

Zbor je med drugim odobril tudi najetje večjega posojila in sicer en milijon za investicije in en milijon za obratna sredstva, ker sami nimajo dovolj sredstev, žele pa dograditi zadružno poslopje s strojnico in večjo dvorano. Prav tako so sklenili razširiti drevesnico s 3000 novih sadik itd.

Osnovni delež so obdržali tak kot doslej (1000 dinarjev z desetkratnim jamstvom), so pa izdelali zelo dobra nova pravila. Ni jim bilo žal časa in so kar na zboru pretresali vsak člen po vrsti.

V DAVČI...

... dobiček prav tako ni bil zavidanja vreden. Tudi tu bi bil večji, ko bi upravni odbor poskrbel za boljšo trgovinsko poslovanje. Na zalogi jim leži še kakih 180 pr. metrov drv in več sto kilogramov oglja, surovo maslo pa so sploh prenehali odkupovati. Tako so zamudili lepo priložnost za zaslužek.

Dobiček, ki je znašal 1,8 milijona dinarjev, so razdelili takole: 60% v obratni sklad, kar 15 odstotkov med zadružnike, ostalo pa v investicijski in rezervni sklad. Če primerjamo to razdelitev z naklansko, moramo ugotoviti, da je vsekakor slaba. Pri tako majhnem dobičku razdeliti kar 15 odstotkov med člane, je odločno preveč.

Podrobnejšega gospodarskega načrta še niso izdelali. Prepustili so to delo posameznim odsekom in bodo šele na naslednjem zboru o tem razpravljali. Od pomembnejših nalog, ki so si jih zadali naj omenimo le elektrifikacijo, čiščenje in urejanje po viharju oškodovanih gozdov, ureditev gozdnih poti in nabavo plemenskega bika.

V GORIČAH...

... so kakor v Naklem ves dobiček razdelili na zadružne sklade. Največ pozornosti so posvetili izboljšanju živinoreje. Po daljši diskusiji so se odločili, da ustanovijo živinorejski odsek, ki bo izvedel selekcijo živine, uvedel rodovnike, kupil plemenskega bika in vpeljal molzno kontrolo. Obenem bodo očistili pašnike in jih skupno uporabljali. Ker imajo ugodno podnebje za sadje, bodo začeli s pospeševanjem sadjarstva. Uredili bodo sadovnjake, kupili motorno škropilnico in organizirali večje sadne plantaže. Enako kot v Davči so se odločili, da očistijo gozdove in urede gozdne poti. Ustanovili so tudi vodovodni odsek.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Stepinčev raport pri vrhovnem pastirju

»KAJ OVČICE! — ŠE PASTIRJI ME NE UBOGAJO VEČ«

Finančne posle zaupajmo le poštenim ljudem

GOSPODARSKI KRIMINAL V RADOVLJIŠKEM OKRAJU DOKAZUJE, DA JE KONTROLA NUJNO POTREBNA

Že površen pogled škode, ki je bila v letu 1952 s kaznivimi dejanji povzročena družbenemu premoženju v radovljiškem okraju, nam pokaže, da je bila ta škoda znatna ter da bo treba temu vprašanju v bodoče posvečati več pozornosti. Skupno znaša vsa škoda, povzročena s tatvinami, poneverbami, zatajitvami in brezvestnim poslovanjem skoraj štiri milijone din. Od tega znaša škoda, povzročena s tatvinami nad en milijon din, škoda, povzročena z brezvestnim poslovanjem, skoraj en milijon din, ostalo pa odpade na poneverbe in zatajitve.

Samo s tatvinami, ki so jih odkrili, je imela jeseniška železarna nad 700.000 din škode, kar predstavlja tudi za železarno znaten znesek. Pri presoji škodljivosti teh dejanj pa je treba seveda vedeti, da vsa kazniva dejanja niti niso bila odkrita in da znaša dejanska škoda znatno več.

Sodišče v Radovljici je sicer izrekalo za taka dejanja primerno stroge kazni, kar nedvomno lahko v znatni meri vpliva na tovrstni kriminal, vendar pa samo kaznovanje pred sodiščem še ni zadostna garancija za izkoreninjenje kriminala. Predvsem bi morala podjetja sama paziti, kakšne uslužbence nastavljajo na mesta, kjer so možne poneverbe in zatajitve. N. pr. uslužbenec, ki je v kazenskem postopku zaradi poneverbe, ne bi smel med postopkom dobiti ponovne zaposlitve na mestu, kjer so možne razne malverzacije. Zlasti velja to za računovodje, ki poneverjajo, da v plačilne pole napišejo večje število delavcev, kot je dejansko zaposlenih, pa si razliko potem prilastijo. Tako si je uslužbenka podjetja »Elan« v Begunjah Sofija Jovanović, prilastila nad 100.000 din, v železarni na Jesenicah pa je bila tik pred novim letom odkrita podobna poneverba za nad 500.000 din, pa je še v teku kazenska preiskava. Zaradi tega bi bilo koristno, da bi vodstvo podjetja večkrat pregledalo obračunske liste. Tako bodo uslužbenci vedeli, da bi bila vsaka slična poneverba prej ali slej odkrita.

Isto velja za poslovodkinje in uslužbence trg. podjetij in natakarice v gostinstvu. Ne manjka primerov, da je bila nata-

(Nadaljevanje na drugi strani)

Zunanjepolitični komentar

Nemška zaostritev

Vključitev v evropsko armado — Porast nacizma in aretacija Naumanna — Stalinova nova taktika

V starogrški pravljici je imel kralj Jasus lepo hčer **Atlanto.** Bila je tako hitrih nog, da je v teku nihče ni mogel ujeti. Ko ji je kralj prigovarjal, naj se poroči, je sklenila, da se bo omožila samo s tistim, ki bi jo v teku dohitel. Mnogo snubcev je poizkusilo svojo srečo, — nikomur se ni posrečilo. Tedaj je prišel **Hipomen.** Ko je tekel za Atlanto, je nosil v roki tri zlata jabolka, ki jih je dobil od Afrodite. V teku je jabolka spuščal na tla — drugo za drugim. Bila so tako lepa, da so Atlanto premamila. Ustavljala se je in jih pobirala. Tako se je Hipomenu posrečilo, da se je oženil z Atlanto.

•

Zahodna Nemčija se že dolgo ne more odločiti za ratifikacijo tako imenovane Nemške konvencije, t. j. pogodbe o vključitvi Nemške zvezne republike v »evropsko obrambno skupnost«. Adenauerjevi krščanski demokrati imajo dokaj težko nalogo, ko si prizadevajo prepričati nemško javnost, da se socialdemokrati motijo, ko trdijo, da je Nemčija po tej pogodbi neenakopravna, zlasti ker pogodba vsebuje tzv. klavzulo o stanju stiske, ki sedanjim zasedbenim oblastem dopušča popolno in neomejeno oblast.

Vendar bonnska vlada kljub tehtnim protidokazom vztraja pri čimprejšnji ratifikaciji. O tem nam priča tudi nedavna izjava zveznega kanclerja, ki je nedvomno imela namen, da opozori na to dejstvo tudi novega francoskega zunanjega ministra Bidaulta, ki baje ideji evropske skupnosti ni tako »naklonjen« kot njegov predhodnik Schuman. K ratifikaciji sili nemško vlado več okoliščin.

Prvo navaja sam Adenauer v omenjeni izjavi. Amerikanci so namreč nagrozili, da bi »utegnili vnovič uveljaviti zasedbeni statut v vsej ostrini, če bi bila zaradi nemškega zadržanja preprečena uresničitev pogodb«.

Druga okoliščina je samo »nemško zadržanje« v najširšem smislu. Ni namreč več nobena skrivnost, da se v podnebju vse močnejšega nemškega nacionalizma razvijajo nacistični elementi. Res da je bila Remerjeva stranka razpuščena, toda vsakodnevna poročila iz Nemčije nam priča, da je tam vsepovsod še polno drobnih in raztresenih nacističnih skupinic, ki bi utegnile resno ogražati demokracijo, če bi jih kdo povezal v podtalno organizacijo. Za obe okoliščini je zanimiva nedavna aretacija doktorja Naumanna in petih drugih nacistov, ki so se hoteli vriniti v vodilne kroge nemškega političnega življenja in odtod razširiti svoje delovanje in vpliv. Aretacijo je podvzela britanska zasedbena oblast brez vednosti bonnske vlade, ki je bila baje »presenečena«. Nemčija si je gospodarsko že precej opomogla od uničenja pretekle vojne in jo prav zato še toliko bolj težijo spone sedanjega stanja. Razumljivo je torej, da je nacionalizem iz dneva v dan močnejši, da prehaja v sovraštvo do vsega tujega, da si šovinistični elementi upajo odkrito na dan. Naj navedemo

LE DVA PRIMERA,

ki ilustrirata današnje nemško vzdušje:

V neki anketi, ki jo je izvedla ameriška visoka komisija, je petinštirideset odstotkov udeležencev izjavilo, da je imel nacizem mnogo več dobrih strani kot slabih. Le štiriindvajset odstotkov ljudi se je izrecno izjavilo proti novi stranki nacističnega tipa.

Že dolgo traja v Nemčiji spor, ali naj na vojaških odlikovanjih iz druge svetovne vojne obdržijo kljukaste križe ali ne. Težko bi bilo reči, ali je večina za ali proti.

In končno tudi poročil o aretaciji Naumanna in skupine nemška javnost ni sprejela z zaskrbljenostjo in odporom nad porajanjem fašizma, kakor se je to zgodilo v vseh evropskih deželah, ampak si je večina vso stvar tolmačila le kot gesto Angležev, s katero hočejo opozoriti Nemčijo, da je še vedno pod okupacijskim statutom.

Nacizem danes v Nemčiji nikakor ni tako nebogljen, kakor ga prikazuje vlada. Američani menda celo sklepajo, da je nevarnejši od kominformizma. Toda to je površna sodba, če pogledamo, komu nacizem danes najbolj koristi.

In tu prihajamo k tretji, najvažnejši okoliščini, ki sili nemško vlado k čimhitrejši ratifikaciji pogodb o odnosih med Nemčijo in zasedbenimi silami in o evropski armadi. To je grozeča nevarnost ruskega ekspanzionizma, ki se kaže v odkritem agresivnem pritisku, pa tudi v drugačnih, spretnejših oblikah. — Zato je bila tudi potrebna uvodna pravljica o Atlanti.

Še do nedavnega je Stalin v svoji politiki do Nemčije igral tudi prijatelja, ki bi si jo hotel pridobiti iz čiste nesebičnosti in »mirotvornih« nagibov. Na vsak način je hotel nastopati v vlogi Hipomena.

IN ZLATA JABOLKA?

Najprej »zedinjenje Nemčije«. V ta namen: nešteti hinavski predlogi, ustvarjanje navideznega večstrankarskega sistema v pankowski »republiki«, pritezanje nekaterih politikov krščansko-demokratske zveze in svobodnodemokratske stranke v njeno hierarhijo, da bi tako služili kot vaba za zahodne možgane in končno — velikodušno in širokopotezno paktiranje z nacisti, ki presega vse spomine iz leta 1939.

Druga vaba — možnost trgovanja. Nemčija je izgubila svoja predvojna vzhodna tržišča, izvoz pa je zanjo neogibna potreba. Dasiravno se je po vojni pokazala precej iznajdljivo, še dolgo ni zadovoljila te potrebe. — Ni vzhodnih tržišč. In te ponuja Rusija tistim puhloglavcem, ki mislijo, da bi sploh še lahko govorili o kaki trgovini, če bi prišlo do »zedinjenja Nemčije« po sovjetskem receptu.

Tretje jabolko — izgubljene dežele. Sicer jih Rusi sami nikdar niso obljubljali, pustili pa so zase govoriti razne »ljudskodemokratične« Nemce (ki jih danes pobijajo): »čim privolite v zedinjenje, bodo takoj padle ograje na Odri in Nisi!«

ATLANTA JE ZBEŽALA

Zahodna Nemčija je prebrodila preizkušnje okoli zedinjenja in odklonila prvo jabolko. (Na ostali dve niti ne misli!) Njena usmeritev je jasna: čeprav podrejena, bo slejkoprej v obrambni skupnosti proti sovjetski agresiji, napredne sile v njej pa bodo poskrbele, da zavzame enakopraven položaj.

Vse kaže, da se je Sovjetska zveza že zavedla, da je nemška Atlanta dovolj previdna in je snubcu ušla. Tudi odtod verjetno njena »nova« taktika zadnjih tednov. Naj gre Atlanta svojo pot, toda vrabca ne izpustimo iz rok. — Vzhodna Nemčija je naša!

Hamani, Dertingerji, Merkeli, Müllerji, Eislerji itd. itd. zdaj niso več potrebni. — Nasprotno! Potrebna je njihova smrt, da bi vlili ljudem strah v kosti, da bi se pokazalo, da smo neizprosni, da ne dovolimo niti sence ugovarjanja. Pa še po Židih udrihnimo; pridobili si bomo novih simpatizerjev od fašistov do arabskih fevdalcev!

Če trinogu kdaj kaj ni uspelo, je vedno tako reagiral.

KDO JE NOVI PREDSEDNIK ZDA

V torek je bil ustoličen novi predsednik ZDA, ki je zmagal na volitvah 5. novembra.

DWIGHT D. EISENHOWER

je bil rojen 1890. leta v Denisonu v Texasu. Posvetil se je vojaškemu poklicu. V začetku

druge svetovne vojne je bil kot podpolkovnik poklican v Washington, kjer je v generalnem štabu vodil oddelek za vojne načrte za vsa bojišča. Kasneje je kot general vodil operacije zavezniških sil v severni Afriki, na Siciliji, v Italiji in pri invaziji v Franciji. Po kapitulaciji Nemčije je bil komandant ameriške okupacijske cone v Nemčiji do novembra 1945, nakar je postal šef ameriškega generalnega štaba. Na lastno prošnjo je bil odpuščen iz vojske in 1948. leta postal prezident univerze »Columbia« v New Yorku. Decembra 1950. leta je bil postavljen za vrhovnega komandanta sil Atlantskega pakta in ostal na tem položaju, dokler se ni letošnjo pomlad vrnil v Ameriko, da bi kandidiral za predsednika ZDA.

Javna razprava

Ali je res mladina tako moralno pokvarjena, da izjeme lahko preštejemo na prste?

Dosti polemike, včasih dobronamerne, dostikrat pa nepravilne, je v zvezi z doraščajočo generacijo. Nekateri starejši tovariši, ki se smatrajo celo za prijatelje mladine, opazujejo njeno življenje in delo od daleč in z dvignjenim prstom in z nagubanim čelom napovedujejo, da pot, po kateri mladina hodi, ni prava. Mi smo živeli drugače, lepše in bolj pošteno, govore, da, včasih smo bili bolj pošteni.

Redkokdaj pa naletiš na človeka, ki bi mladino tako slabo poznal in tako licemersko prikrojil našo socialistično moralo svojim malomeščanskim nazorom, kakor jo je pisec članka v—d v »Glasu Gorenjske«. Že zdavnaj okorele nazore meščanske morale je ponudil kot polemično snov za javno razpravo.

Najprej naj mu povemo, da nima nobene moralne pravice istovetiti našo socialistično moralo z absolutnim moralnim propadanjem mladine. Socialistična morala ni teorija, ki visi v zraku, ali delo posameznika, ampak je plod narodnoosvobodilne borbe, plod revolucionarnih sprememb v naši stvarnosti. Revolucija pa ni prinesla samo nekaterih moralnih sprememb, ampak bogate družbene spremembe, ki po kvaliteti presenečajo ves svet. In, ali ni razumljivo, da so nosilci vseh teh sprememb prav mladi ljudje? Ali niso prav te družbene spremembe tudi jasno začrtale elementov moralne vzgoje? Kako more nekdo označiti našo mlado generacijo kot totalno pokvarjeno, če je le-ta tudi sedaj aktivno vključena v borbo za socializem? Moralno propadajoča mladina ne bi mogla biti nosilec revolucionarnih, naprednih idej, to si naj pisec zapomni.

Ustavimo se samo ob dveh piščevih ugotovitvah, ker na vse res ni vredno odgovarjati. Člankar navaja primer »17 letne punčare«, ki se baje zato, ker ji dovolijo starši javno govoriti s fantom, že uvrsti med moralno propadajoče, s piščevimi besedami »že uživa«. Iz naslednjega primera, ki ga je navedel, je evidentno, da bo tudi ta »punčara« zanosila, fant bo odšel k vojakom in nesreča in sramota bo tu. Potem pa salomonsko zaključi: »Take so one« (torej vsa 17 letna dekleta) in: »Ne trdim, da so vsi taki, trdim pa lahko smelo: izjeme preštejemo na prste«. Če bi te besede povedal jezuit, ali najbolj zakrknjen verski fanatik, bi jih prav v ničemer ne spreminjal. — Ali v—d ne ve, da je najbolj prirodna, najsvetejša in najlepša mlada ljubezen? Ali ne ve nič o petošolski ljubezni, ali ne razume, da so tudi osemnajstletnim »mahovcem« in 17 letnim »punčaram« porode najplemenitejša čustva — ljubezen fanta do dekleta in obratno, ki pa so daleč od erotičnega izživljanja in moralnega propadanja. Pravilno in pedagoško je, da so starši toliko razumni in tako blizu svojemu otroku, da jim le-ta vse zaupa in pove. Četudi bi dekle pripeljalo v hišo 18 letnega fanta in povedalo, da ga ima rado, to ni moralni delikt. Nasprotno - starši bodo znali v tem slučaju svojo hčerko varovati in jo pravilno usmeriti. Ali ni prav v tem največja možnost kontrole nad dekletovimi moralnimi kvalitetami? Bolje tako, kakor da hodijo mladi ljudje po skrivnih potih in se ravnajo po svoji pameti, brez nasvetov, brez nadzorstva. In, ali v—d res misli, da bo treba take pojave v imenu socialistične morale »v kali zatreti«? Ta pisec je daleč od mladih ljudi, zato ga mladi ne bodo nikoli upoštevali! Mislimo, da je taka ocena mladine nesramna ocena za starše in mladino. Odstotek moralno pokvarjenih ljudi — tako staršev kakor mladine — je majhen. Tudi pisec bi se o tem lahko prepričal. Samo javno naj izpove svoj cinizem dijakinjam in dijakom na kranjski gimnaziji, tekstilni šoli, ekonomski srednji šoli in mladini v naših tovarnah, pa mu bo le-ta dokazala, da ne zna šteti do deset.

Mladino s pridigarstvom, s pretiravanjem, žolčnimi izbruhi in »zatiranjem« ne bomo pridobili, niti je ne bomo vzgojili. Starejši ji moramo biti iskreni tovariši, moramo jo razumeti in ji pomagati. Smelo lahko trdimo, da je mladina vedno bila in bo najbolj zdrav element v družbi. Res je neizkušena, vedoželjna, ambiciozna, zaletava in zaradi tega tudi greši. Išče samo sebe, išče življenje, zaide tudi na stranpot, vendar jo z majhnim trudom pripeljemo zopet nazaj, ker pozna ideale, ki jih hoče v življenju doseči.

Vprašanje pa je, ali smo naredili vse, da bi v mladih ljudeh vzbudili smisel in potrebo po lepoti, po kulturni izobrazbi, ali smo ji jasno in iskreno posredovali naše vzgojne smotre (brez pridig!), ali smo ji pokazali končni cilj in ali smo ji bili iskreni prijatelji in vodniki?

Strinjamo se s prispevkom tov. Franceta Demšarja, direktorja tržiške gimnazije, ki pravilno ocenjuje mladinsko problematiko, vendar je vsako opozorilo na napake dobronamerno.

Nebroj je vzgojnih sredstev, nebroj vzgojnih možnosti. Zaradi tesno odmerjenega prostora se bomo k temu vrnili šele v prihodnji številki »Glasu Gorenjske«. Ne v gostilnah — v društvih, organizacijah in ustanovah, kjer mladina dela in živi, se seznanimo z njo! Tu ji bodimo iskreni prijatelji in pomočniki — brez cinizma — brez moraliziranja in brez hinavščine. Pridružujemo se besedam tov. Franceta Demšarja:

Mladino ustvarja današnja družba, kakršno bomo vzgojili, tako bomo imeli!

Okrajni komite LMS Kranj

Občni zbori KZ

(Nadaljevanje s prve strani)

V upravni odbor so izvolili dobre zadružnike in sprejeli program, ki ga bodo z malo dobre volje lahko uresničili.

V MAVČIČAH...

... so imeli kar polne roke dela. Treba se je bilo pogovoriti o mnogih pomanjkljivostih v dosedanjem delu, če naj bo v bodoče bolje. Upravni odbor je, lahko bi dejali, spal zimsko spanje. Sestal se je le šestkrat na pobudo knjigovodje Petra Cegnarja, ki mu gre — poleg poslovodje! — edina zasluga za uspeh in dobiček (600.000) zadruge. Sama sta vodila zadrugo, zaradi česar ni bilo razen trgovinske, nobene druge dejavnosti. Čeprav ima zadruga kar tri strojne odseke (bivše strojne zadruge), je bila strojna služba neurejena. Strojni odseki so delali na lastno pest, ker so se čutili še vedno samostojne. Tudi temu je kriv upravni odbor! Na zboru so o vsem tem govorili in upati je, da se to ne bo več ponovilo.

Največje zanimanje je vladalo za umetno osemenjevanje krav, ker jih imajo približno 200. Sklenili so, da bodo nabavili 3 nove sejalnice, očistili gozdove in popravili gozdne poti, strojnim odsekom pa naložili še odgovornost za semensko službo. Nameravajo zamenjati seme pšenice, ki se je že povsem izrodilo.

Ves dobiček, ki ga je zadruga ustvarila v lanskem letu, so zadružniki prepustili zadrugi za nadaljnjo gospodarsko dejavnost in se odrekli razdelitvi medse.

Toliko o prvih zborih. Javnost bomo še nadalje seznanjali s potekom zborov in vsemi problemi v zvezi z njimi.

Gospodarski kriminal

(Nadaljevanje s prve strani)

karica ali poslovodkinja zaradi primanjkljaja odpuščena iz službe: čez nekaj mesecev so je zaposlili v drugem obratu, kjer je znova povzročila primanjkljaj. Del krivde odpade nedvomno tudi na odgovorne uslužbence teh podjetij, ki takšne ljudi nastavljajo na odgovorna mesta in jih nato ne kontrolirajo.

Tudi privatni obrtniki imajo možnost goljufati državna podjetja, kar je zlasti nazorno pokazala preiskava proti nekaterim uslužbencem OLO Radovljica. Tako n. pr. prevzamejo za državno podjetje izdelavo nekaterih del, ne da bi predhodno podrobno skalkulirali stroške. Tako imajo možnost, in jo tudi izrabljajo, da v obračunih napišejo več ur, kot pa je bilo napravljenih, in tako pridejo do neupravičenega zaslužka. Samo tesarski mojster Kokalj z Bleda ja na ta način ogoljufal državo za nad 100.000 din.

Zanimivo je tudi, da storilci teh kaznivih dejanj običajno potrošijo denar za pijančevanje ali nabavo luksuznih predmetov, iz česar se vidi, da ta kriminal ni socialnega izvora, temveč največkrat posledica lahkoživosti.

Za omejitev gospodarskega kriminala bi bilo nujno, polagati več pozornosti nastavitvi uslužbencev, pogosteje kontrolirati računovodstva v podjetjih, delati revizije trg. poslovalnic in gostinskih podjetij, skrbeti za nagel disciplinski in kazenski postopek in za primerne kazen. Tudi obsodbe, ki so izrečene, bi morali v podjetjih bolj popularizirati.

O NOVIH STANOVANJSKIH NAJEMNINAH

Od 1. novembra 1952 imamo nova določila glede plačevanja najemnin, objavljena v Uredbi o povečanju najemnin in v navodilih k tej uredbi v zveznem uradnem listu.

Po novih predpisih se najemnina za stanovanjske in poslovne prostore s 1. novembrom 1952 zviša za 100%, torej znaša poslej dvakrat toliko kakor v oktobru. (Med stanovanjske in poslovne prostore štejemo vse prostore, namenjene za stanovanje, za gospodarsko dejavnost, za shrambo blaga, za pisarniške in druge potrebe).

Zvišanje najemnine za 100% velja za najemnine, ki jih je državni organ določil po veljavnih predpisih, upoštevaje višino najemnine pred 6. aprilom 1941, dalje za najemnine določene po dogovoru med najemodajalcem in najemojemalcem v mejah najvišjega in najnižjega zneska, ali za tiste, ki je v teh mejah določil pristojni državni organ. Zvišanje velja tudi za najemnine, ki jih je določil član stanovanjskega urada pri LO (najemni prostori v novih hišah, oz. prostorih, ki so bili na novo oddani v najem ipd.) in končno za najemnine, ki jih je s predpisom ali odločbo določil državni organ, najemnik pa je kljub temu privolil v zvišanje najemnine.

Prav tako najemnik lahko zahteva zvišanje podnajemnine, bodisi za prazne ali opremljene prostore, vendar ne za 100%, temveč samo za del zvišane najemnine. N. pr.: če ima najemnik 3 sobno stanovanje in je plačeval do 1. novembra 1952 750 dinarjev zanj, odtlej pa 1.500 dinarjev, sme podrajžiti svojemu podnajemniku stanovanje le za 250 dinarjev, se pravi za eno tretjino (3. sobo!); ali: najemnik 4 sobnega stanovanja, ki mu je bila najemnina s 1. novembrom zvišana za 1.500 dinarjev, sme svojemu podnajemniku, če ima ta samo eno sobo, povišati najemnino le za 375 dinarjev, torej eno četrtino od skupnega poviška (4. sobo!).

Zvišanje najemnine za 100% ne velja za stanovanjske in poslovne prostore, v katerih so tuji državljani, tuja podjetja in ustanove, kajti te najemnine so določene izključno po dogovoru med najemodajalcem in najemnikom. Kjer je najemnina določena deloma v denarju deloma v storitvah ali drugih dajatvah, kar pride v poštev zlasti na podeželju, plačuje najemnik gospodarju toliko kot doslej, prispevek pa, ki ga mora plačati najemodajalec v sklad za vzdrževanje hiše, se določi po tem, kolikšna bi bila najemnina v samem denarju. Cenitev opravi organ občinskega oz. mestnega ljudskega odbora, ki odgovarja za stanovanjske zadeve.

Za stanovanjske in poslovne prostore, dane v najem tujim državljanom oz. podjetjem, plačuje najemodajalec v sklad za vzdrževanje hiš 50% od najemnine.

Vsak lastnik stanovanjskih in poslovnih prostorov mora najkasneje v 15 dneh po oddaji le-teh to prijaviti organom za finance pri OLO, v mestih pa mestnim organom za finance. Prav tako morajo prijaviti oddajo prostorov vsi lastniki novih ali prenovljenih stavb, oz. prostorov, ki so jih dali v najem po 1. novembru 1952. Za take prostore bo določil najemnino organ mestnega oz. občinskega ljudskega odbora, ki rešuje stanovanjske zadeve. Za vse stanovanjske in poslovne prostore, oddane po 1. novembru 1952, mora najemodajalec plačati 50% od najemnine, ki je določena za tisti prostor, v sklad za vzdrževanje

(Nadaljevanje na osmi strani)

Visoški mladinci so prvi

Mladina je podaljšala tekmovanje do kongresa

Mladinski aktivi po tovarnah se bolj zavzemajo za aktive na vasi. V »Tiskanini« v Kranju, so zbrali nekaj najboljših vaških mladincev, ki so zaposleni v tovarni, jih instruirali in tako ustvarili dobro vodstvo novim vaškim aktivom v Besnici, Mavčičah in na Visokem. V kratkem bo osnovan tudi aktiv v Žabnici. Mladinci iz »Inteksa« pa so prevzeli patronat nad mladinskim aktivom v Goričah. Zelo aktivni so še v »Iskri«, zadrugi »NIKO« v Železnikih, v škofjeloški predilnici in Tovarni srpov in kos v Tržiču.

V tekmovanju za svoj kongres vodi vaški mladinski aktiv na Visokem, čeprav že skoraj dve leti ni bilo življenja v tej mladinski organizaciji. Po objavi mladinskega kongresa so se tudi v tem kraju zavzeli za mladino. Tov. Florjančič, ki si ga je mladina izbrala za sekretarja, jih je zainteresiral za delo. Pri zadnjih volitvah v občinski ljudski odbor se je 35 mladicev zelo lepo izkazalo. Ustanovili so celo svoj pevski zbor. Sekretar Florijančič pa ni aktiven samo v svoji vasi; zaradi delavnosti in poštenosti so ga v Tovarni mila v Kranju izvolili celo za predsednika Delavskega sveta.

Mladinski aktiv pri Sv. Ani nad Tržičem pa je že več let aktiven, kar lahko dokaže s številnimi diplomami in pohvalami, ki sta mu jih v znak priznanja poklonila CK in OK LMS. Sekretar aktiva tov. Kavčič je zelo samostojen pri delu in zna najti prave prijeme. Na zadnji občinski mladinski konferenci v Tržiču je napravil na mladino zelo globok vtis z zgodbo o treh mladincih, ki jih je kot prijatelj odvrnil od pijančevanja in slabe družbe in so sedaj vsi trije zelo aktivni člani mladinske organizacje. V tem aktivu je vsepovsod čutiti sekretarjevo skrb za mladino. Ne manjka jim ne kulturnega, ne športnega in ne političnega izživljanja.

Tudi mladinski aktiv na Jezerskem ima že vrsto priznanj za svoje delo. Vzlic oddaljenosti od večjih središč, je zmeraj na tekočem z vsemi nalogami in problemi. V pomladnih in jesenskih mesecih se mladina izživlja v različnih društvih, predvsem kulturno-prosvetnem, pozimi pa smuča. Mladinski aktiv na Jezerskem je pritegnil tudi starejše ljudi, predvsem učiteljstvo. Za sekretarja aktiva so izvolili učitelja Lojzeta Eržena, morda prav zaradi tega sedaj posvečajo pionirjem zelo veliko skrb. Politično se sedaj vzgajajo ob študiju gradiva s VI. kongresa ZKJ.

Še precej primerov je dobrih mladinskih aktivov v kranjskem okraju in to na vasi in v tovarni. Na zadnjih konferencah so se mnogi aktivi zavezali, da bodo tekmovanje podaljšali do marca meseca — torej do mladinskega kongresa.

V Radovljici bodo delali votlake iz lesnih odpadkov

V radovljiškem okraju, kjer je precej razširjena lesna industrija, doslej lesnih odpadkov niso dovolj izkoriščali. Zaradi tega in ker imajo nekateri kraji odvišno delovno silo, je predsednik OLO tov. Milan Kristan predlagal, naj bi v teh krajih izkoriščali lesne odpadke, predvsem žaganje in ostružke, za izdelovanje neke vrste gradbene snovi. Podobno maso proizvajajo že v nekaterih drugih državah in je zelo praktična.

Zastopniki lesnoindustrijskih in gradbenih podjetij so nato skupno z zastopniki Znanstvenega instituta sklenili, da bo radovljiško gradbeno podjetje »Megrad« s pomočjo »Elana« začelo takoj — za poizkus — proizvajati votlake iz žaganja in ostružkov. Pozneje, če se bo poizkus posrečil, bodo začeli to gradbeno snov proizvajati v ploščah, manjših zidakih itd.

Letos bodo v radovljiškem okraju posekali okoli 40.000 pr. metr. hlodovine in po predelavi le-te bo ostalo z žagarskih podjetjih nad 4.000 pr. metrov žaganja ter nekaj drugih odpadkov. Doslej so te odpadke večidel izkoriščali za nastiljo, kurjavo ipd. S predelavo odpadkov v gradbeno maso pa bi zvečali odstotek izkoriščanja lesa, povišali bi družbeni dohodek, medtem ko bi stanovanjska gradbena dejavnost dobila nov, kvaliteten in cenen gradbeni material.

Proizvodni proces snovi, za katero še ni imena, bo precej enostaven. Po kemijskem procesu bodo žaganje pridjali cementni mešanici in ga nato vlili v poljubne modele.

S takimi votlaki, ki bodo tudi do 70 kg težki — v primeru z drugim gradbenim materialom pa relativno lahki — bo zidanje zelo enostavno. Zlasti za gradnjo stanovanjskih in podobnih hišic jih bo mogoče s pridom uporabljati. Votlaki, primerno izdelani za vezavo, se pri zidanju polagajo drug poleg drugega, brez malte in ogrodja, kar bi gradnjo zelo pocenilo. So pa tudi zelo dobri izolatorji; ne prepuščajo niti mraza niti vlage. 15 cm debela plošča iz te snovi bi odgovarjala 40 cm debeli betonski plošči. Pravijo, da bi bili taki votlaki ali bloki zelo primerni za gradnjo planinskih postojank, planšarskih koč itd.

Zakaj take cene?

Nesposobnost naših trgovskih podjetij

Znano je, da so cene jajc v naših prodajalnah in na trgu izredno visoke — od 23 do 25 dinarjev. Temu se ni čuditi, saj naša trgovska podjetja nabavljajo jajca v Sloveniji (na Štajerskem), kjer je cena najvišja.

Vprašujemo pa se: Zakaj pa se ne bi potrudili na Hrvaško? Vsak ve, da tam na vsakem sejmu lahko najdemo jajca po 15 dinarjev. Zakaj ne bi izkoristili to veliko ponudbo? Če bi bili vsaj malo iznajdljivi, bi bili tudi prevozni stroški prav majhni, če bi n. pr. pošiljko povezali s prevozom živine, ki jo dobivajo tukajšnje klavnice in okrajne zveze kmetijskih zadrug.

Zakaj? Zakaj?

In končno — zakaj mora to vprašanje sprožiti ravno tisk? Ali ne leži odgovor morda v nesposobnosti naših trgovskih podjetij?

PLANŠARSTVO NA GORENJSKEM

Na drugem sestanku podružnice Kmetijskih inženirjev in tehnikov Gorenjske v Kranju je dne 12. januarja t. l. predaval tov. Benedičič, referent za planšarstvo pri OLO Radovljica, o planšarstvu na Gorenjskem, zlasti pa o planšarstvu v radovljiškem okraju.

Nakazal je zelo pomembne stvari. Dolinska paša je v zadnjem času okrnjena. Krmska baza v dolini se je namreč zmanjšala. Nastalo je vprašanje, kje se bo živina utrdila za planinsko pašo. Nadalje je predavatelj obrazložil vzroke ekstenzivnosti in nakazal pota racionalnejšega gospodarjenja, ki bo ustrezalo gospodarskim pogojem. Dal je tudi nekaj nasvetov, kako naj bi LO, ki so po Zakonu o ljudskih odborih in Zakonu o agrarnih skupnostih upravni organ skupnih zemljišč, nudili pomoč KZ, pri katerih upravlja planino poseben pašni odbor. Splošni gospodarski interes bi moral biti intenzivna pašnja. S tem v zvezi bi bilo treba začeti pašnike gnojiti, zasejati jih s semeni ustreznih trav, pogozditi tista področja, ki za pašnjo nimajo ugodnih pogojev in kočno, urediti ločitev gozda od paše.

V živahni diskusiji, ki je sledila referatu, so kmetijski tehniki in inženirji okrajev Kranj in Radovljica sklenili, predlagati Gospodarskemu svetu predsedstva vlade tole:

Pašni odseki pri KZ naj bi od lesa, prodanega z gozda, ki ga izkoriščajo skupno s planinskim pašnikom, ne plačevali pristojbine v Sklad za obnovo gozdov, ampak bi ta sredstva uporabili za ureditev planinskega pašnika. Koristno bi bilo tudi, da bi vprašanje pašnikov in pašnje, ki so za Gorenjsko pereča, obravnavali v dnevnem časopisju.

Lednik

Problemi in težave prostovoljnega gasilstva v Selški dolini

Ste že hodili po prijaznih vasicah v Selški dolini? Marsikje naletimo na prijazne gasilske domove. Vendar je še nekaj takih, ki niso preveč mikavni.

V Sorici je precej novih zgradb, gasilski dom pa je še vedno lesen in nikakor ne ododgovarja požarno-varnostnim potrebam, niti potrebam sodobnega gasilstva. Upati pa je, da bodo začeli gasilci še letos graditi nov dom, saj že pripravljajo vse potrebno gradivo. V Zalem logu zaman iščete gasilski dom. Imajo sicer nekakšno shrambo v suhem poslopju, ki trenutno zadostuje, ker pač ni druge, želeti pa je, da bi dobili čimprej gradbeno dovoljenje in privoljenje cestnega odbora glede postavitve doma ob cesti. Gradbeni material jim ne bo delal sivih las, saj so ga že precej pripravili.

Gasilski dom v Železnikih odgovarja vsem potrebam. Je tudi ličen in zato vsej okolici v ponos.

Rudno ima nekoliko tesen gasilski dom. Dobro bi bilo, če bi popravili streho in dom prebelili, da bo dobil prijaznejše lice. Podobno je z gasilskim domom v Selcih, ki pa je prostornejši.

Bukovčanom pa se zdi njihov gasilski dom prevelik, drugače bi ga gotovo zadruga ne uporabljala kot skladišče. Če je res prevelik, naj ga prezidajo ali pregradijo tako, da bo gasilsko orodje dostopno samo gasilcem. Sicer pa je strogo prepovedano gasilske domove uporabljati v druge svrhe.

Kako je z investicijami in krediti

Pred dvema letoma je bilo tovrstne kredite laže dobiti. Sedaj pa prispeva DOZ le toliko investicij, da si morejo društva izopopolniti orodje in opremo. Upamo pa, da bo Gasilski zvezi Slovenije uspelo dokazati nujnost novih gradenj in večjih adaptacij važnih gasilskih domov in da bo DOZ že prihodnje leto nudil prostovoljnemu gasilstvu potrebne kredite. Dalje so dolžna prispevati za gradnje gasilskih domov tudi državna podjetja in zadruge iz investicijskih sredstev. Največ pa bo žrtvoval gasilec, ki bo s prostovoljnim delom pripomogel k dograditvi svojega gasilskega doma.

Naj omenim še eno težavo, ki jo ima Selška dolina. Gasilske enote nimajo tukaj niti enega motornega prevoznega sredstva, ki je nujno potrebno. Z dobavo le-tega bi gasilci povečali požarno varnost in okrepili stike s svojim središčem v Kranju ter z društvi v vsem okraju. Avtomobila bi se razveselila prav vsa dolina, ki bi ji bilo vozilo na razpolago za obisk različnih množičnih prireditev.

Le tako naprej!

Prostovoljno gasilsko društvo v »Iskri« je imelo v nedeljo, 18. januarja redni letni občni zbor. Od 60 članov se ga je udeležilo 43. Upravni odbor je podal izčrpno poročilo o delovanju društva, ki je bilo lani zelo delavno. Društvo deluje po navodilih stražiškega sektorja v zadovoljstvo vseh članov in tovarniške uprave. Uprava je vseskozi moralno in gmotno podpirala gasilce. Pod direktorjem Mariničem je izpopolnila gasilsko orodje tako, da je sedaj zadovoljivo. Po svojem zastopniku je obljubila tudi nadaljno pomoč. Med nalogami, ki so si jih zadali Iskrini gasilci na občnem zboru, je tudi ta, da v bodoče poskrbijo za požarno varnost svojih stanovanjskih naselij na Planini, Zlatem polju in na Rupi.

DELAVCI, ZIDAJTE HIŠE V BLIŽINI INDUSTRIJSKIH KRAJEV!

Podružnice Narodne banke na Jesenicah, Bledu in v Radovljici so lani in bodo tudi letos dodeljevali delavcem kredite za gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš pod najugodnejšimi pogoji. Ti krediti pa niso bili vselej pravilno izkoriščeni. Nekateri delavci so začeli graditi svojo hišo več kilometrov daleč od svojega delovnega mesta. Tako je nekdo z Jesenic pričel graditi na Bregu pri Žirovnici, drugi v bohinjski dolini, tretji pri Podnartu itd.

Graditelji tako oddaljenih hiš najbrže niso niti pomislili, da s takim početjem škodujejo skupnosti. Kako bo mogel delavec zadovoljivo opravljati svojo službo, če se bo moral dnevno voziti iz Bohinja ali iz Podnarta? Prav gotovo ne! Zato je Okrajni ljudski odbor v Radovljici sklenil, da bo v bodoče izdajal gradbena dovoljenja le za hiše v bližini industrijskih središč, t. j. v najbližji okolici Jesenic, Lesc, Radovljice, Bleda, Boh. Bistrice in Mojstrane.

Kmetijski svetovalec

I. M., Škofja Loka: S čim bomo letos škropili sadno drevje?

Odgovor: Trg. podjetje OZ KZ v Kranju je letos nabavilo škropivo »Rumesan«, ki ga je po večmesečnih laboratorijskih poizkusih ob sodelovanju strokovnjakov za kemijo proizvedla Tovarna smolnih izdelkov »Pinus« v Račah pri Mariboru.

Rumesan je sol dinitro-ortokrezola. Škropivo učinkuje že pri 0,5% koncentraciji smrtnonosno na kaparja. Koščičasto sadje (slive, marelice, češnje) škropimo z 0,5% razstopino, redno škropljena jabolka in hruške pa z 1% do 1,25% raztopino. Nasade jabolk in hrušk, ki so zelo močno napadeni od kaparja in doslej niso bili škropljeni, pa škropimo z do 2% raztopino.

Škropivo pripravimo tako, da vzamemo n. pr. 1 kg »Rumesana« in ga raztopimo v 10 litrih vode (po možnosti tople). V tej količini vode se »Rumesan« raztopi, nato pa prilijemo še 90 litrov mrzle vode; tako napravimo, če želimo 1% raztopino. Če pa želimo več ali manj % raztopino, je postopek glede vode isti, samo da vzamemo v tem primeru temu primerno količino »Rumesana«. Najmočnejša dopustna koncentracija je 2% in to le za nasade jabolk in hrušk, ki so od kaparja zelo močno napadeni.

Razen tega škropiva ima Kmetijski magazin v Ljubljani še naslednja škropiva:

Kreozan ali nitrosan, ki se uporablja v 2% koncentraciji, drevosan, žvepleno-apneno brozgo, TABP 0,5%. Tudi ta škropiva lahko Kmetijske zadruge naročijo pri OZKZ v Kranju.

F. K. Voklo: Kakšne dokumente potrebujem, da dobim odškodnino za oddano tuberkulozno žival?

Odgovor: Pravico do odškodnine ima tisti živinorejec, ki je nadomestil zaklano tuberkulozno žival z zdravo. Odškodnina se določa po škodi, ki jo je nekdo utrpel. Čim več živali odda, več dobi. Kdor odda n. pr. eno samo govedo, ima pa v hlevu več zdravih, dobi k denarju, ki ga je prejel v klavnici, še 10%; kdor pa je oddal vse živali, dobi 30%.

Za odškodnino morate predložiti te-le dokumente: »Izvid in naloge« — rdeči list, na katerem je zapisal veterinar, da je žival tuberkulozna in do kdaj mora v zakol, daljše potrdilo o izplačilu v klavnici, ki ga mora potrditi veterinar in živinski potni list novokupljene živali, na katerem pristojna občina potrdi, da je na listu opisana žival kupljena v zameno za tuberkulozno, v klavnici oddano žival. Dokumente oddate na okrajnem kmetijskem odseku, denar pa prejmete po pošti.

Opomba: Na kranjskem okrajnem odboru na žalost zelo počasi izplačujejo odškodnine, kar nedvomno akcijo zavira. Marsikateri živinorejec bi že oddal živino v zakol, če bi vedel, da bo kmalu dobil denar in tako hitro nadomestil bolno žival z zdravo.

Tovarna ur v Lipnici

uživa sloves po vsej državi

V Lipnici pri Kropi so poleti leta 1950 ubrali svojevrstno in neizhojeno pot. Začeli so z izdelovanjem stenskih in kuhinjskih ur, po katerih je danes in bo še dolgo let veliko povpraševanje.

Vsak začetek je težak. Tudi izdelovalcem ur v Lipnici ni bilo lahko. Komaj so se dobro privadili novemu poklicu, že je prišla reorganizacija našega gospodarstva in lipniški stroji so po nalogu takratne direkcije kovinske industrije romali v Tovarno verig v Lescah. Toda Lipničani se niso pustili ugnati v kozji rog. Vztrajno so iskali rešitve, dokler niso uspeli. Dobili so nove stroje na račun nemških reparacij in danes spet veselo pritrjujejo kazalce na ure, ki nam merijo čas...

V tovarni ur je zaposlenih 52 ljudi, večinoma ženske; le za specialna dela so nastavljeni posebni strokovnjaki. Izdelujejo vse vrste stenskih in kuhinjskih ur, ki jih zelo radi kupujejo trgovine v Sloveniji, pa tudi v Zagrebu in Beogradu. Naročil, pravijo, imajo dovolj, z materialom pa so založeni za približno poldrugo leto vnaprej.

Delovni kolektiv, ki spada v sklop tovarne Plamen v Kropi, je nekdanje stare in neprimerne prostore preuredil v lepo in prijetno delavnico, letos pa nameravajo zgraditi še vodovod s kopalnico.

Milan Dolenc

KAJ SEDAJ?

Še o tem, kako bomo iskoreninili tuberkulozo pri goveji živini

V tretji letošnji številki »Glasu Gorenjske« smo brali o stanju tuberkulozne živine v občinah Kranj, Predoslje, Šenčur in Žabnica. Navedene številke so veljale do 16. decembra, sedaj pa je v občini Predoslje od 20 samo še 5 okuženih gobcev in to: v Predosljah 3, na Suhi 1, in v Orehku 1. Lastniki bolnih živali pa bodo le-te oddali šele spomladi, ker so pred telitvijo. To dokazuje, da so živinorejci v tej občini disciplinirani in da so z razumevanjem podprli akcijo, ker se brigajo za svoje živali, kakor se briga vsak razumen živinorejec. Tega pa ne bi mogel trditi za občino Kranj, kjer še 19 živinorejcev ni oddalo tuberkulozne živine. Na Rupi so okuženi še trije dvorci, na Klancu 1, v Čirčičah 5, na Primskovem 6, v Gorenjah 1, na Drulovki 1 in na Gorenji Savi 2.

Upravičeno ni oddal živine na Rupi 1 živinorejec in na Klancu 1. Takoj je bodo morali oddati 3 živinorejci v Čirčičah in 1 na Drulovki. Najmanj razumevanja za akcijo imajo na Primskovem. Če se ne bodo v kratkem spametovali in bolne živali oddali, bo treba strožjih ukrepov, ker je to v interesu celokupne živinoreje.

V občini Predoslje samo 5 posestnikov ni izročilo tuberkuloznih krav iz hlevov. Vendar tudi sedaj, kadar bodo bolno živino oddali, tuberkuloza še ne bo zatrta. To velja zlasti za one hleve, v katerih so že lani ugotovili tuberkulozo. V Stražišču n. pr., kjer so predlanskem v januarju živali tuberkulinizirali, so letos spet našli nova tuberkulozna obolenja. Na Danskem so se 91 let borili proti tuberkulozi, preden so jo zatrli! Mislim, da bi nam to mnogo prej uspelo, če bi se za akcijo vsi resno zavzeli, tako kakor so se živinorejci v predoseljski občini. Nujno bo še nekaj let kontrolirati vse hleve, v katerih so bile tuberkulozne živali, zlasti tiste, kjer je bilo okuženih več glav ali celo vse.

Prav zaradi tega je važno, da hlev po odstranitvi zadnje tuberkulozne živali temeljito razkužimo, in sicer tako-le: steljo, gnoj in nepotrebno navlako odstranimo. Vse luknje v zidu, zlasti ob jaslih, zamažemo, slabe lesene dele požgemo, jasli in pod pa temeljito oribamo z vrelim lugom. Verige, s katerimi so bile živali privezane, prekuhamo. Če so tla iz ilovice, jih poglobimo za 10 do 15 cm ter zasujemo s svežo ilovico. Ko je vse to storjeno, stene in strop temeljito prebelimo in šele nato hlev razkužimo s 5%-nim creolinom ali lizolom. Razkužilo napravimo tako, da vlijemo liter creolina ali lizola na 20 litrov vode ter z brizgalko za škropljenje sadja obrizgamo stene. Nerazredčena razkužila dobite za kranjski okraj v apoteki brezplačno, na veterinarjev recept. Danski veterinar Christiansen pravi, da je najboljše razkužilo znoj, to se pravi, da je najbolj važno temeljito čiščenje, ki bolj zaleže kot vsako razkužilo!

Živinorejci v predoseljski in kranjski občini dajo vsako novo kupljeno žival tuberkulinizirati in veterinarju nasploh pregledati ter ugotoviti brejost. Tako si vsak od njih zagotovi, da ne kupi mačka v žaklju in se mu pozneje ni treba tožariti, tarnati ali trpeti po nepotrebnem škodo.

Opozorim naj še, da smo mnogo slučajev TB ugotovili prav pri živalih, odkupljenih v klavnicah. Saj ni čudno, ko pride toliko tuberkuloznih živali tja. Če pa žival ni bila prej bolna, se lahko prav v klavnici okuži. Sicer pa bi po vseh pravilih živali, ki so že v klavniških hlevih, ne smeli zamenjavati niti prodati.

Kupovati oziroma klati morejo le klavnice, ki so pod veterinarskim nadzorstvom, v kranjskem okraju n. pr. samo Kranj, Naklo in Škofja Loka. To določa pravilnik o zatiranju in preprečevanju živalskih kužnih in drugih bolezni. Nepravilno je, da nekateri mesarji izjavljajo ob zakolu tuberkuloznih živali, da so zdrave, ker niso ob zakolu naši večjih sprememb v organizmu. Spremembe niso zmerom tako velike, da bi jih mogel vsak laik na prvi pogled ugotoviti. Pogosto mora veterinar zelo natačno pregledati vse organe in mezgovnico, da odkrije žarišče. Včasih je potrebno poslati sumljive dele v preiskavo veterinarskemu znanstvenemu zavodu v Ljubljani in šele ta z drobnogledom ugotovi, ali gre za tuberkulozo ali ne. Kako more torej mesar dajati kakršnekoli izjave?

Nepošteno in kaznivo je, če nekdo ve, da ima bolno kravo in jo kljub temu proda kot plemensko. Dva taka slučaja sta se že zgodila. K sreči pa smo za to takoj izvedeli. Dejanje je kaznivo ne le zaradi prevare, temveč še bolj zato, ker se tako bolezen prenaša drugam in ovira težko borbo proti tuberkulozi. Mislim, da bi sleherni živinorejec pristal na to, da se takega nepoštenjaka temeljito kaznuje, ker škoduje vsej skupnosti.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Bolje kot v prejšnjih letih

O delu kulturno-umetniškega društva I. gimnazije v Kranju

Živahna delavnost mladine na I. gimnaziji v Kranju se v veliki meri odraža v delu mladinskega kulturno-umetniškega društva. Kakor vse delo mladinske organizacije letos je tudi delo MKUD-a mnogo bolj razgibano in pestrejše kakor v prejšnjih letih.

V njegovem okviru delajo razne sekcije: literarni krožek, deklamatorska skupina, dramatska družina, mladinski in pionirksi pevski zbor in orkester.

Čeprav je bil literarni krožek ustanovljen šele lani, je v tej kratki dobi dosegel lepe uspehe. Namen krožka je, da vzbudi v mladincih zanimanje za lepo slovensko besedo, za domačo in tujo književnost, da obravnava na svojih sestankih razna literarna vprašanja, ki jih v šoli ni mogoče predelati. V krožku so našli primerno mesto tudi tisti, ki sami pišejo razne leposlovne prispevke. Največji uspeh, ki so ga dosegli člani literarnega krožka je vsekakor v tem, da so dali pobudo za ustanovitev posebnega mladinskega glasila. Pobuda ni ostala pri besedah. Izdali so svoje glasilo »Plamenica«.

Tisti, ki pri pripravljanju lista ni sodeloval, si skoraj ne more predstavljati, kakšne težave so morali mladinci premagati, preden so izdali glasilo. Ko so pričeli zamisel uresničevati, niso imeli drugega razen nekaj literarnih prispevkov. Z iznajdljivostjo in delavnostjo ter pomočjo šole in okr. sveta za prosveto so zbrali toliko sredstev, da so lahko izdali prvo številko »Plamenice« v približno 110 izvodih. O njeni vsebini smo pisali pred časom v »Gorenjskem glasu«. — Lahko še pribijemo, da list ni monopol določene skupine ljudi, ampak je splošno glasilo mladinske organizacije na gimnaziji. Vidi se, da vsebinska, idejna in estetska stran lista skuša postati takšna, da bo vsak, ki bo list prebiral, lahko videl, kaj dela mladina na gimnaziji in kako živi.

Z literarnim krožkom je tesno povezana deklamatorska skupina. Njeni člani nastopajo na raznih internih in centralnih prireditvah. Skupaj z literarnim krožkom imajo v načrtu samostojno literarno prireditev.

Mladinski mešani pevski zbor in orkester delata dokaj povezano. Nastopila sta na številnih prireditvah, kjer sta bila povsod uspešna. Zbor se je letos naučil že pet novih pesmi, orkester pa nekaj samostojnih skladb in več pesmi skupaj z zborom.

Člani mladinskega kulturno-umetniškega društva so imeli letos že več uspelih nastopov, samostojnih ali skupnih z ostalo kranjsko mladino. V pripravah na dan volitev pa je MKUD I. gimnazije priredil samostojno akademijo z naslovom »Narodnoosvobodilna borba v besedi in glasbi«, ki je imela namen prikazati razvoj književne in glasbene umetnosti od pričetka vojne do osvoboditve. Na akademiji je sodevalo sedemdeset mladincev in mladink. Posebno se je izkazala gimnazijska dramatska družina z drugim dejanjem Borovih »Raztrgancev«. Nastopili so člani vseh sekcij MKUD. Mladinsko kulturno-umetniško društvo I. kranjske gimnazije je s tem pokazalo javnosti, kaj je napravilo v prvih dveh mesecih svojega obstoja. V. P.

Tri čebelice iz Kamnika

Ljubezen do mladine je bila tista, ki nam je ustvarila vzorno »Glasbeno šolo«, kjer vežba že čez 170 učencev.

Tam sem ondan poslušal naše najmlajše, ko so prepevali o jagru in muci, o lunici ter soncu v čast. Ravnatelj Peter Bitenc je od ponosa kar sijal, saj so pa tudi kljunčki žingali, da je bilo veselje. Pravi, da je presrečen, kadar je med svojim »drobižem«. Zunaj, pred vrati učilnice, pa so se tajale mamice, in vsaka od njih je bila prepričana, da njeno detece najlepše žvrgoli. Videl sem jih, ko sem s tov. ravnateljem odhajal. O, da bi videli tudi vi oči teh mater, kako so sijale. Tov. Bitenc mi je po »koncertu« potožil svojo skrb. Boji se, da bodo mali pevčki nekega dne izkoristili njegovo veliko ljubezen za svoje manevre in vrgli vso disciplino čez planko. — Ta skrb je odveč, saj ima mož tudi železno voljo, katero je presneto malo poratil, ko je iz »niča« urejeval šolo. Težav in zaprek je cele gore prevrnil, preden je docela uspel.

Ker mi je znano, da je bila Marica Brejčeva tista, ki je največ pripomogla, da smo dobili to šolo, sem se sprehodil še do gimnazije, kjer ima ona svoj ljubi internat na »košti« svojo pisarno. Tam ji švilja Lojzika že dobršen čas krpa odeje in perilo gojencev, in kar pride iz njenih rok, je lepše kot pa novo. Upravnica Marica mi je pokazala tudi lepo urejeno jedilnico ter kuhinjo, kjer se vse blišči od čistoče. Pospremila me je še na grad Zaprico, kjer stanujejo njeni varovanci. Ne, — kaj bi pravil na dolgo in široko, povem le, da sem se čudil in še čudil veliki spremembi, ki je v kratkem času nastala v dijaškem domu, zato sem jo pobaral, kako je zmogla vse to v tako kratkem času.

Da ima mladino tako rada je rekla in še pristavila, da ji delovni kolektivi veliko pomagajo. Svojih potov in težav ter skrbi pa mi ni zaupala. Najbrž jih je njena ljubezen do mladeži že zabrisala. Spremil sem jo nazaj do gimnazije in jo spotoma čestital k velikemu uspehu k izvolitvi v mestni in okrajni ljudski odbor.

Pred gimnazijskim poslopjem, kjer sva se poslovila, sem se znova čudil lepemu parku pred šolo. Slavko Ponikvar ga ureja. Stal je ob cesti z beležnico v roki in nekaj »malal« vanjo. Pogovoril sem se na kratko še z njim. Pokazal mi je razna drevesca in grmičke ter povedal, da je prebrskal domala vse kotičke Slovenije, preden je nabral vse te različne speče rastlinice. Ko bodo vsajena drevesca spomladi zažvela, bo Slavkovo srce, ki Kamnik tako ljubi, z nami vred veselo.

Zadovoljen sem bil ta dan, saj sem srečal tri tihe, a zato tembolj marljive čebelice, ki s tolikšno ljubezrijo grade in ustvarjajo. Domov grede, sem nehote zabrundal: »Prešmentana ljrbzen, kako si ti čudežna«. Gr.

„Svoboda" v Stražišču žanje uspehe zlasti med mladino

Vsi tisti, ki so prerokovali stražiški »Svobodi« zaradi ničkaj dobro obiskanega ustanovnega občnega zbora pot življenja, so se pošteno zmotili. Vzlic začetnim težavam se je to delavsko prosvetno društvo že krepko utrdilo in uveljavilo.

Nekdaj zapuščeni prosvetni dom je oživel. Požrtvovalni in prizadevni upravni odbor »Svobode« se je lotil najprej igralskega odra, ki je vsa povojna leta klical po obnovi, in nabavil potrebno opremo. Delo bi ne šlo tako naglo od rok, če ne bi priskočila na pomoč delovna kolektiva Tiskanine in Iskre. Že med adaptacijo odra je začela igralska družina študirati Cankarjevo »Pohujšanje« in ga doslej tu uprizorila trikrat in z istim delom dvakrat gostovala v Sindikalnem domu v Kranju.

Javnosti manj znan je moški zbor tega društva, ki vadi redno dvakrat na teden. Uspehi pevske vzgoje bomo ocenili letos pomladi, ko se bo zbor predstavil s prvim samostojnim koncertom.

Razen v igralsko družino se mladina vključuje še v recitatorskem zboru, ki redno vadi po eno uro na teden, bistri pa si um zlasti v šahovskem krožku in je s turnirjem že ugotovila najboljše igralce v svojih vrstah. Tudi najmlajšim so v domu »Svobode« odprli vrata na stežaj. Ko bo pionirski svet storil vse potrebno, bodo začeli v domu delovati različni pionirski krožki.

Odbor skrbi tudi za splošno in politično izobrazbo s tem, da prireja vsak četrtek predavanja. Doslej so posegli predavatelji v vzgojna in gospodarska vprašanja in naleteli na hvaležne poslušalce. Knjižnica — druga zakladnica znanja in razvedrila — ki posluje ob nedeljah dopoldne, je dobro obiskana, kar ni nič čudnega, saj ima že lepo zbirko knjig. Samo tovarna »Tiskanina« jo je obogatila s 3000 zvezki.

Ahilova peta društva so gospodarske težave. Da bi le-te ne zavirale poleta, s katerim je društvo začelo delati, je upr. odbor na izredni seji zaprosil za pomoč vse predstavnike množičnih organizacij in delovnih kolektivov na območju Stražišča. Prisotni so z razumevanjem pristali.

Filmi, ki jih gledamo

TRIJE MUSKETIRJI

Vse skupaj ni nič — in vendar se prekrasno zabavaš. Že Dumasov roman je nedolžna pijača; v amerikanizirani preobleki pa se zdi, kakor sladka limonada v steklenici za Coca-Colo. Čeravno je vmes nekaj prizorov, ki so tudi igralsko in režijsko nadpovrečni (resni in komični), je vendarle glavno težišče na Kellyjevih vratolomnih akrobacijah, da gledalca zabavajo kakor dobra cirkuška prireditev. Kdor zna gledati film tudi z nezahtevnimi očmi, se bo zabaval — seveda nič več. — Zabavna posebnost (zlasti za tiste, ki poznajo nekaj zgodovine) pa je to, kako si Hollywod predstavlja Francijo 17. stoletja in Ladvikov dvor. Pokrajine in ženske so lepe, barve dokaj verne in nevsiljive, sabljanje še boljše kot v »Kapitanu Fracassu«. Tudi to je nekaj. G

KONEC POČITNIC ZA LJUBEGA BOGA

To je preprosta, čeprav malo nenavadna zgodba o otrocih, ki v pariškem predmestju Montmartre lovijo pse, jih za odkupnino vračajo lastnikom in z izkupičkom strežejo svojim otroškim željam, zraven pa store še marsikatero dobro delo. Zgradba zgodbe sicer ni enovita in vseskozi dosledno izpeljana, saj »podjetje« in celo »delniška družba«, ki ju ustanovijo otroci v svojem »štabu ljubega boga« — mračni, zapuščeni kleti — mejita že na kriminal. Čeprav je v filmu na mnogih mestih močno ironizirana tista družba, ki ji je prav malo mar, kako žive predmestni otroci (po njihovo »potepini« in zoprni »pankrti«), je socialna nota v njem bolj slabo poudarjena, media. Vendar pa je v filmu toliko resničnega jedra, toliko splošnočloveškega humorja, da ga bo globoko doživel vsakdo, ki ima otroke rad, ki čuti z njimi in ki je tudi sam nekoč doživel svojo »enajsto šolo pod mostom«.

PARMSKA KARTUZIJA

Človek je v dvomih ali je za ta film upravičeno govoriti, da je izdelan po Stendhalovem istoimenskem **romanu**. Christian Jacques je iz Stendhala izluščil le ljubavne zgodbe med osrednjimi osebnostmi romana, s čimer ga je vsebinsko precej osiromašil. Odvzel mu je to, kar romanu daje največjo vrednost — zgodovinsko dokumentarnost in analizo družbenih razmer. Spričo tega ne moremo biti navdušeni.

Če pa vzamemo film ločeno od izvirnika, tedaj imamo opravka z umetnino, ki se odlikuje s psihološko poglobljenostjo, strnjenim in tehtno pogojenim dogajanjem, igralsko in tehnično dovršenostjo. Zlasti je treba poudariti izvrstno režijo, ki jo karakterizira skrbna dognanost do najmanjših detajlov.

»Orlič« — ilustracija akad. slikarja prof. P. Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gora«

S kulturno dejavnostjo se pripravljajo na kongres

Mladinci na Blejski Dobravi so v počastitev kongresa LM Jugoslavije sklenili vključiti se v čimvečjem številu v različna društva, predvsem v »Svobodo«. Svoj sklep so držali. Vaški mladinci in mladina iz jeseniške železarne, ki živi na Dobravi, so se v velikem številu vključili zlasti v dramatsko sekcijo »Svobode«, tako da sestavlja lastno igralsko skupino. Sprva je bilo res težko. S trudom, potrpežljivostjo in vztrajnostjo so že prebredli začetne težave. Doslej so uprizorili mladinsko igrico Kristine Brenkove »Mačeha in pastorka« ter Goličevega »Jurčka«. Obe deli so mladinci, med katerimi je opaziti vrsto talentov, dobro naštudirali in gostovali z njima v Zasipu, vabijo pa jih v Gorje in na Bohinjsko Belo.

Društvo pa ima težave s prostori. Majhna dvorana v osnovni šoli še zdaleč ne zadostuje njihovim potrebam, saj je delo

vseh sekcij zelo razgibano. Dogaja se, da je istočasno več reflektantov za oder in le tisti, ki prvi pride, oder zasede. Treba poskrbeti, da dobi društvo svoj dom, ali da zasede vse šolske prostore, (šola pa naj dobi novo poslopje). O tem naj bi razmišljal tudi zbor Fronte. Upamo, da bo Ljudski odbor MO Jesenice prispeval za gradnjo delež, ki ga je predvidel.

Neuspela slikarska in kiparska razstava

Prva slikarska in kiparska razstava v Kranju — ne vem, če le po daljšem času, sploh po vojni ali vobče — bi morala biti za naše mesto kulturni dogodek prvega reda. Pa ni. Iz dveh razlogov.

Prvič je bil splošno slab obisk, še slabši odmev. Temu je deloma kriva občа nezainteresiranost in likovna nepoučenost občinstva; v veliki meri so krivi prireditelji, ki so razstavo le malenkostno propagirali, niso znali z mikavno agitacijo razgibati zanimanja in tudi niso našli niti prikupnih prostorov niti preglednega, smiselnega in lepega načina prostorske razporeditve v dani dvorani.

Drugi razlog, da razstava ni kulturni dogodek, je v samih razstavljenih »umetninah«. To ime brez narekovajev zasluži vsega skupaj troje, četvero platen in dve ali tri male plastike. Vse ostalo je žal samo šušmarstvo, spričevalo tistega splošnega žalostnega stanja naše sedanje likovne umetnosti.

Smoter take razstave bi bil dvojen: prvič razgibati kulturno življenje mestnega izobraženstva in ga zainteresirati tudi za to področje umetnostnega stvarjenjstva — drugič pa vzgojno vplivati na tiste številne, prešteviline ljudi, ki slikarske **umetnosti** praktično sploh ne poznajo in se zato likovno izživljajo le s kupovanjem in občudovanjem najslabše plaže. Zlasti v tem drugem pogledu bi utegnila kvalitetna razstava, opremljena z vso potrebno propagando, izrabljena do skrajnosti z vodstvi in predavanji, opraviti velikansko vzgojiteljsko delo prav pri temeljih narodove likovne kulture. V splošni kampanji, ki jo vodi kulturna javnost Slovenije že nekaj let zoper likovni kič (podobice, razglednice, sadreni kipci, lažifolklorni ornamenti itd, itd) — v tej kampanji bi taka razstava lahko mnogo pomenila, če —

— če bi ljudem namesto kiča nudila umetnost. Toda kakšen smisel ima, ljudi odvajati od razglednic, če jim namesto tega nudimo ravno tako plažo, ki se od one razlikuje le po posvečenih imenih avtorjev?

Zupanovo »Brdo ob času Cojzov«, dve Omersovi pokrajini, Godčeva »Gradnja bloka«, Debenjakov »Motiv iz pete ofenzive«, Klemenčič »Prešeren« — da naštejem le najbolj žalostne primerke — niso v ničemer boljši od cenenih barvnih razglednic in podobic, kakršne lahko kupujemo pri potujočem krošnjarju ali v zakotni trafiki. Večino teh pokrajin utegne naslikati vsak povprečno nadarjen diletant, ki pozna le tehniko mešanja barv in osnove perspektive, nič več — vsaj po troje, petero na dan. Razne »pete ofenzive« in »Prešerni« pa izpričujejo le konjunkturizem, ne doživetje ali umetniško izpoved, najmanj pa formalni talent.

V nekem smislu pa je ta razstava vendarle značilna za splošno situacijo naše sodobne likovne umetnosti. Ta situacija je namreč taka: splošna brezbarvna in brezosebna siromaščina, sredi katere je sicer nekaj svetlih izjem, in to izjem dveh vrst. Prvi so ugledni mojstri, ki se ločijo od množice po večjem znanju in bolj poštenem izpovedovanju svoje osebnosti. Vendar so ti priznani mojstri večdel bodisi obstali na svojem vrhuncu in se stilno ne razvijajo dalje (na naši razstavi je tak primer Pavlovčeva krajina), bodisi se v slogu celo vračajo k svojim začetkom, namesto da bi še dalje iskali novih razvojnih možnosti (primer pri nas: Jakac). Tako slikarstvo pa vendarle ne more povedati ljudem nič novega, pa če je še tako popolno v znanju in pošteno v izpovedovanju. — Druga vrsta teh »svetlih izjem« pa so nekateri mladi ljudje, ki kažejo velik talent, pošteno izpovedovanje težnjo in so si v letih šolanja tudi pridobili precejšnje obrtno znanje — vendar se v izrazu še slej ko prej iščejo in upljejo v nove, neznane smeri. (Zgled na naši razstavi: »Motiv iz Ljubljane« Cite Potokarjeve in »Pogreb partizana« Iva Šubica; dve relativno najboljši sliki vse razstave visita na najmanj vidnem mestu v dvorani!) Torej — prva skupina »izjem«: nič več novega; druga skupina »izjem«: še nič dokončno novega; velika množižica ostalih pa: sivo, brezizrazno in neznalsko povprečje.

Prva umetnostna razstava v Kranju bi morala biti reprezentativna, obseči bi morala v prerezu vso sodobno likovno tvornost na Slovenskem. To je bržkone tudi nameravala, tako vsaj mislimo, če pregledamo obilico imen. Toda število še ne pomeni reprezentativnosti. Kako je mogoče prirediti »reprezentativno« razstavo slovenskega slikarstva in kiparstva brez G. A. Kosa, F. Miheličа, G. Stupice, V. Lakoviča, brez B. Kalina, J. Savinška? Naštel sem jih le nekaj; manjkalo jih je še več). Kje je bil umetniški svet DSUU? Mar je šla razstava v svet mimo njega? Mar jo je dopustil takšno, kakršna je?

Še bolj nepopolna od slikarstva je plastika. Simpatične in talent izkazujoče otroške glavice rojaka Staneta Keržiča, pa tudi prikupne drobne skice Milana Vojska kažejo neke kvalitete, vendar ne obetajo nič novega.

Splošno je znano, da je naša sedanja upodaljajoča umetnost v celoti in povpreki na še nižji stopnji nego literatura (a že v tej stroki umetniškega ustvarjanja je položaj dovolj žalosten); kljub temu pa — tako hudo v resnici vendarle ni, kot bi nujno sklepal človek, ki bi moral soditi le po naši razstavi.

H. G.

Dopisujte v „Glas Gorenjske"

Karel Piestenjak 4

Škofjeloški muzej

Iz podobe na banderu kovaškega in ključavničaskega cеha se boš morda še naučil, kako je treba v ženski ugotoviti hudiča. V to skrivnost te bo vpeljala ilustrirana legenda o zaščitniku sv. Aloju (Eligiju) s kleščami v rokah. Vodstvo muzeja se je pred leti v zvezi z nekaterimi na novo pridobljenimi prostori ter z odstranitvijo neokusnega lesenega stopnišča v kotu med kapelo in grajskim traktom lotilo preurejanja zbirk. Ne prav velika prostornina sob in množina drugega razstavnega gradiva ni ob preurejanju dopuščala namestitve oddelka NOB nekam med ostale zbirke. Zato je prišlo do odločitve, da naj bo nameščen prav v prvi, vhodni sobi. Da, sedanjost in preteklost sta v predstavi v najbližji soseščini močno vidni.

V duhu si tedaj moreš predstavljati življenje kovaških, lončarskih, čevljarskih, pekovskih in usnjarskih cehovcev, ki so nam kot vzdrževalci loške tradicije ohranili vidne spomine. Nad skupino urbarjev kovaškega in ključavničarskega ceha vise fotografije, ki kažejo običaje v dneh cehovskih praznikov iz zadnjih let pred drugo svetovno vojno. Veliko vlogo je igral vrč. Iz njega je tekla rujna kapljica in zalivala kostilo po končani letni skupščini.

Pogled uhaja skozi odprta vrata naprej v daljšo sobo z napisom »domača obrt«. Tkalstvo je zastopano z vsemi pripravami, od grebena, trlice, mikalnika, kolovrata, motovila, sukalnika, lojtre za snovanje niti in reme do statev. Vsak od opisanih razstavljenih predmetov kaže svojo dejavnost. Polje v loški okolici je bilo še pred nekaj desetletji močno posejano z lanom, ki je dajal dobro domače platno. Le redkokatera hiša Selške ali Poljanske doline se še danes ukvarja s tkanjem platna. Nasproti tej skupini se predstavlja sitarska obrt z ničalnikom, kozlom in statvami, ki pa so drugačne kot tkalske. Sita izdelujejo dandanes le še v hiši

GORENJSKI PIONIR

Dragi moji pionirji!

Čestitam! Prav ste uganili. Rešitve ugank iz prejšnje številke so: železna ruda, plavž in martinarna. Zelo sem vesel, da se vas je tako mnogo oglasilo z odgovori. Kaj pa je žreb pokazal, o tem vam bom pa napisal v prihodnji številki.

Trije, ki bodo izžrebani, dobe lepe knjižne nagrade z mojim pravim podpisom.

Še bom poskrbel, da boste imeli zabavo. V vsaki številki bom skušal objaviti kak trd oreh za vaše bistre glavice.

Sedaj pa nasvidenje **Vaš Kosobrin**

Zakaj sem postal tabornik

Ko sem slišal o tabornikih, me je takoj začela stvar zanimati. Vprašal sem tega in onega in moje navdušenje za taborniško gibanje je postajalo vedno večje. Z velikim zanimanjem sem prebiral list »Tabor«. V njem sem našel vse in zato sem imel gorečo željo, da postanem tabornik. Navdušila so me pravila, spoznavanje narave in življenje v naših lepih gozdovih in planinah pod šotori. Mislim, da mi bodo ostali v najlepših spominih večeri ob tabornem ognju. Z dovoljenjem staršev sem se res vključil v rod »Bobrov«. Izbrali smo si svojega vodnika, namestnika in gospodarja.

Na sestankih se pripravljamo na izpit, ki ga mora opraviti vsak tabornik. Potem bomo še položili zaobljubo in tako bomo postali pravi člani taborniške organizacije. V počitnicah pa bomo s šotori in polnimi nahrbtniki odšli na taborjenje po naši lepi domovini.

Jože Dolhar

MAGIČNI KVADRAT

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1. tlači, 2. rastlina, ki bode, 3. poljedelsko orodje, 4. najmanjši delec kemične prvine.

Ko sem prvič potoval sam

Ko sem hodil v prvo gimnazijo, sem izkoristil pouka prost dan. Želja, da si malo bolje ogledam Ljubljano, me je vlekla na obisk k sorodnikom. Ponoči nisem mogel spati, tako me je skrbelo, da ne zamudim jutranjega vlaka. Srečno sem prispel v Ljubljano in do stanovanja sorodnikov.

Čez dan sva si s prijateljem ogledovala mesto. Prepričan sem bil, da bom znal sam na kolodvor. In res, brez težave sem prišel na gorenjski kolodvor. Pripeljal je vlak. Sedel sem v voz in premišljeval kako sem preživel dan.

Nenadoma pa se mi je zazdela vsa okolica drugačna kot zjutraj, ko sem gledal skozi okno. Vlak se ustavi, sprevodnik zavpije: »Črnuče!« Zelo sem se prestrašil in hlače so se mi kar tresle. Brž sem izstopil. Pa sem le imel srečo. Snel me je tovorni avtomobil, in me je peljal nazaj v Ljubljano. Med potjo mi je še dež zmočil kovček, da sem stresel ves drobni krompir, ki sem ga nosil nazaj. Prenočil sem v Ljubljani. Drugi dan sem vrh tega še zamudil šolski pouk.

To me je izučilo. Kadar sprevodnik napoveduje smer vlakov, takrat ni dobro sedeti na ušesih.

Mali Martin
Tržič

Moje prvo sankaško tekmovanje

Z veseljem sem se odpravila v nedeljo na sankaško tekmovanje. To tekmovanje je priredilo kulturno umetniško društvo Leše na čast pionirskega praznika. Tekmovali smo po cesti, ki se odcepi od glavne ceste v Leše.

Med tekmovalce, ki so čakali na pričetek tekme, sem se uvrstila tudi jaz. Vsak se je peljal dvakrat za poizkušnjo. Proga je bila dolga en kilometer. Dobil si številko, ki so ti jo navezali na hrbet. Nato se je začelo resno tekmovanje. Kmalu je prišla, vrsta name. Sicer je šlo še kar dobro, samo na ovinkih sem večkrat padla, preden sem se pripeljala na cilj. Po tekmi so delili nagrade. Čeprav je nisem dobila, sem bila zadovoljna. To je bilo moje prvo sankašno tekmovanje.

Helena Pretnar

Za naše Cicibane

Pravljica o jagodah in oslovskem repu

(Nadaljevanje in konec.)

Vso tisto noč mačeha ni zatisnila oči. Kako tudi! Milca, ki jo je tako sovražila, se je vrnila. Pa ne samo to! Še lepša je postala, saj ji je sredi čela žarela prekrasna zvezdica.

Zjutraj je mačeha odločno rekla svoji Berti:

»Vstani, obleci se, tudi ti pojdeš po jagode!«

Berti vse godrnjanje ne pomaga. Mati jo toplo obleče, na noge ji obuje škorenjčke, na glavo ji zaveže najtoplejšo kapico, a čez vso obleko ji obleče še nov lep kožušček. V cajnico ji da celo potico, da hčerkica ne bi postala lačna.

Berta se cmiha in cmeri ter počasi stopa po snegu. Kar zasliši žalostno čivkanje. Zagleda ubogega ptička na limanici, a še mar ji ni. Kmalu zasliši in vidi zajčka v pasti. Mimogrede ga surovo brcne, da ubogi zajček še bolj zacvili ter gre dalje. Ko je Berta že daleč, daleč, ji pritava nasproti betežen starček. Poprosi jo, naj se ga usmili, ker je lačen. Tedaj seže Berta v cajnico, odlomi velik kos potice in si ga zmaši v usta. Ko požre, mu reče:

»Tebi naj dajem potice, ha ha, kaj bo pa meni ostalo! Nič ti ne dam!« Zraven ga surovo pahne, da pade starček v sneg in mu — pomislite — jezik pokaže.

Berta pride v gozd. Hodi, hodi, vedno daljša je pot. Veje jo grabijo za plašček, jo bijejo v obraz, celi kupi snega se ji vsipljejo za vrat. Trudna in upehana dospe do jelke. Tudi pod njenimi vejami leži debel sneg. Berta gleda, išče — jagod ni nikjer. Končno poklekne in začne grebsti v sneg. A ta je mrzel, tudi skozi rokavice ji drevenijo prsti. Sesede se na tla, seže v cajnico, v njej ni več potice — izgubila jo je. Vsa, obupana zleze kvišku in se odpravi domov. Na jasi obstane in se ozre v večerno nebo. Že bleste prve zvezdice. V tem se ena utrne, svetel žareč trak se bliža, bliža. Berta glada, čaka: »Zdaj, zdaj bo tudi na moje čelo priletela zvezdica.« Toda saj to ni zvezdica! Nekaj čudnega leti vedno bliže, nekaj temnega prileti do Berte in se ji priraste na čelo. O, groza — oslovski rep! Berta prime, tiplje, spozna. Strašno zakriči, pograbi rep, ki ji visi preko nosu, ust in brade doli do pasu in ga hoče izdreti. — Zaman! Vsa obupana plane v beg.

Nad gozdom zadivja vihar, drevesa škripljejo in udarjajo z vejami. Veter tuli, snežni metež izpremeni mrak v najtemnejšo noč. Berta pada, tava dalje, zadeva ob debla in veje. Izgubila je rokavice, kapico, plašček, cajnico. Raztrgana in vsa premočena, komaj živa pritava do doma. Tedaj zapoje petelin:

»Kikirikiii, Berta z repom domov hiti.«

Mačeha odpre vrata. Zagleda rep, ki visi Berti s čela. Tudi z najostrejšim nožem ga ni bilo moči izrezati.

EDGAR ALLAN POE

SFINGA

(Nadaljevanje in konec.)

Tri ali štiri dni po tem dogodku sva končno sedela skupaj v sobi, v kateri sem videl prikazen. Sedel sem na istem naslonjaču ob istem oknu, on pa je počival na bližnji zofi. Istovetnost prostora in časa me je spodbodla, povedal sem mu o pojavu. Poslušal me je do konca. V začetku se je od vsega srca smejal, potem se je zresnil, kakor da bi ne bilo več nobenega dvoma, da sem zblaznel. Isti hip pa sem spet razločno zagledal pošast in ga s krikom, polnim groze, opozoril nanjo. Ostro in napeto je gledal, toda zatrjeval, da ne vidi ničesar, čeprav sem mu natanko popisoval gibanje čudnega stvora, ko se je spuščalo po golem pobočju.

Bil sem silno vznemirjen, kajti privid sem smatral za naznanilo svoje smrti, ali pa — še huje — za predznak blaznosti. Strastno sem se vrgel nazaj v naslonjač in za nekaj trenutkov skril obraz v roke. Ko sem spet pogledal, pojava več ni bilo videti.

Gostitelj se je nekako umiril in me jel zelo natančno izpraševati, kako je izgledal privid. Ko sem ga v tem popolnoma zadovoljil, se je globoko oddahnil, kakor da bi se osvobodil neznosnega bremena. Pričel je govoriti s — kot se mi je zdelo — okrutno mirnim glasom o raznih vprašanjih spekulativne filozofije, ki so bila tudi dotlej predmet najinih razpravljanj. Spominjam se, kako je (med drugim) zlasti poudarjal, da je glavni vzrok zmotam človeških raziskovanj v tem, da neko stvar podcenjujemo ali precenjujemo prav z ozirom na njeno oddaljenost. »Da bi n. pr. pravilno ocenili vpliv, ki ga bo imela na človeštvo vobče razširitev demokracije po vsem svetu,« je dejal, »bi morala biti ena od postavk v ocenjevanju tudi odmaknjenost dobe, v kateri bi bila ta razširitev lahko že dovršena. Toda, ali mi lahko navedeš vsaj enega pisca v državoznanstvu, ki bi kdajkoli smatral, da bi bilo o tem vprašanju sploh vredno razpravljati?«

Za hip se je ustavil, pristopil h knjižni omari in vzel enega običajnih učbenikov prirodopisa. Prosil me je, naj zamenjava sedeže, da bi lahko bolje razločil drobni tisk v knjigi, nakar je sedel v moj naslonjač ob oknu, odprl knjigo in nadaljeval v istem tonu kot poprej.

Dejal je: »Da mi nisi pošast tako nenavadno podrobno opisal, ti nikoli ne bi mogel predočiti, kaj je to bilo. Naj ti najprej preberem šolski opis roda »sfinga« (sphinx) iz družine nočnikov (crepuscularia) iz reda metuljev (lepidoptera) iz razreda insecta — ali žuželk. Takole se glasi:

»Štiri mrenasta krila, pokrita z majhnimi barvnimi luskami kovinskega videza; žrelo tvori zavit rilček, ki je nastal s podaljšanjem čeljusti, ob čigar straneh najdemo zakrnelo spodnjo čeljust in puhaste tipalčice; spodnji krili sta pritrjeni na zgornji s trdo dlačico; tipalke imajo obliko podolgovate paličice, — prizmatične; trebušček pikčast. S svojim otožnim krikom in z znaki smrti, ki jih nosi na svojem trupelcu, povzroča sfinga

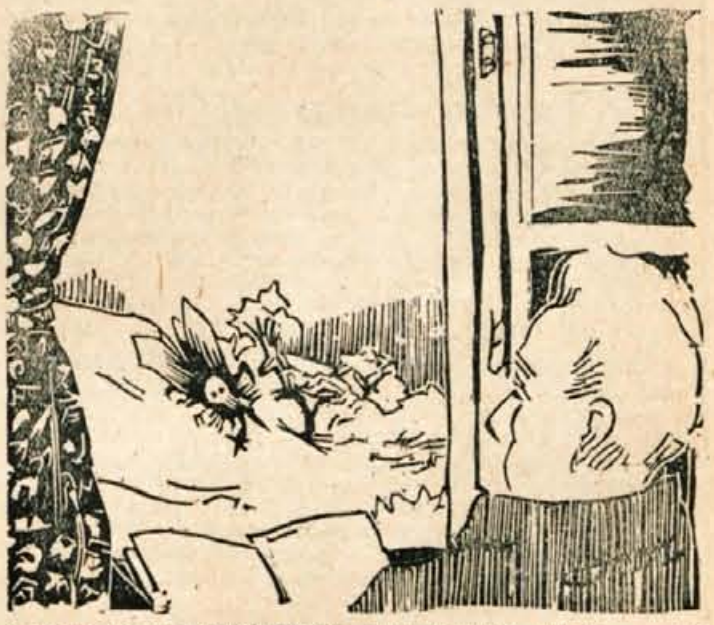

z mrtvaško glavo med preprostimi ljudmi včasih veliko grozo.«

Potem je zaprl knjigo in se v stolu nagnil naprej, tako da je zavzel natanko isti položaj, v katerem sem bil jaz, ko sem zagledal »pošast«.

»Aha, poglej!« je nenadoma vzkliknil, »spet se vzpenja po pobočju. Priznam, da izgleda stvor res zelo pomemben. Venjem dar nikakor ni tako zelo velik in tako daleč, kakor ... domišljal ti. V resnici nerodno leze po nitki, ki jo je ob okenskem okviru spredel kak pajek. Zdi se mi, da njegova dolžina ne presega šestnajstinke palca in da je tudi približno le za šestnajstinko palca oddaljen od zenice mojega očesa.«

članov žimarsko-sitarske zadruge v Stražišču. Obrt sámo so na Sorško polje prinesli bavarski naseljenci. Mladina se baje ne ogreva za te vrste zaslužek. Na nekakšni mizi, bolj pogradu podobni, sameva klobučarsko orodje in nekaj izdelkov iz domače ovčje volne. Loka premore danes le še enega, že

Orodje za izdelovanje glavnikov.

priletnega klobučarja. V njegovi bližini se je razvila velika industrijska tovarna. Njen način izdelovanja klobukov se razločuje od ročnega dela. Da so v Loki barvali platno in drugo blago, pove hiša »pri Firbarju«. Leseno konstrukcijo vrh zidane stavbe s srednjeveškimi arhitektonskimi elementi so nekdaj uporabljali za sušenje barvanega blaga. Prav iz te hiše je dobil muzej ohranjene vzorce in modele za tiskanje blaga. Glavnikarji iz Puštala, Hoste in Virmaš so pred dvema letoma zbrali vse naprave in orodje, ki so ga kdaj vrteli v rokah starejši obrtniki njihove vrste. V muzej so ga pripeljali kar sami. Te zbirke ni mogoče v naglici preleteti, kajti rad bi spoznal vso dolgo pot, ki jo napravi glavnik od govejega roga do končnega izdelka. Poleg glavnikov raznih vrst vabi tvoje pogleде tudi jedilno orodje iz roževine, oselnik in okrasna košarica za sadje.

Zunanja slika in družbene razmere med ljudstvom, ki si je postavilo domove na zemlji freisinških gospodov, se razkrivajo še v naslednjih treh prostorih. Njegovega duha smo spoznali že v cehovstvu in obrtništvu. V naslednjih sobah nam vidni znaki stanja kmečke tvarne in duhovne kulture ustvarjajo občutje domačnosti. V dveh maketah se predstavljajo tipi starejših kmečkih hiš, slika z notranjščino »hiše« te skoraj zapelje v sentimentalnost. Tudi predmeti, kakor sredstva za pridobivanje hrane, domače posodje in orodje, so tukaj našli svoje razstavno mesto.

Med stvaritvami davnokulturne ljudske dejavnosti so razvrščeni primeri slikanja na les, steklo, platno, dalje rezbarski izdelki in zaobljubni konjički iz voska. Med rezbarstvo smemo šteti tudi modele za odlivanje kruhkov. Z njimi v družbi so vidni tudi pečeni originalni kruhki. Poleg omenjene loške značilnosti ne smejo manjkati še voščeni kipci in podobe, okrašene s cvetjem iz pozlačene tanke žice — filtrov, bleščic itd.

V fevdalni svet zadnjih stoletij zaideš na hodniku z večjimi in manjšimi slikami graščakov in družin barona Erberga in Strahla. Nekoliko starejšo zgodovino imata sedlo in meč svobodnega kmeta. Na koncu hodnika stoji nekaj kosov starinskega pohištva z visokega dvorca. K temu se bova še kasneje povrnila.

Mnogo premajhna soba z naslovom »Rojaki in njihova dela« dokumentira delež rajnih in še živečih ljudi, ki so prispevali k vrednosti splošnega slovenskega znanstvenega, umetnostnega in literarnega bogastva. Dovolj so znana imena rojakov: Jernej iz Loke, Lovrenc Košir, France Kos, Ivan Regen, Janez in Jurij Šubic, Ivan Grohar, Boris Ziherl, Pavle Blaznik, Ivan Tavčar, Jan Plestenjak in drugi. V fotografijah je izpričana dejavnost neznanih slikarjev iz srednjega veka, ki so pod vplivom križanja alpskega in primorskega kulturnega toka zapustili na loških tleh precej spomenikov.

OSNOVNI ŠOLI NA LANCOVEM IN V STARI FUŽINI STA SE OSAMOSVOJILI ...

Do zdaj je bila osnovna šola na Lancovem le poseben oddelek šole v Radovljici, šola v Stari Fužini pa oddelek šole v Srednji vasi. Ker so dozorели pogoji za osamosvojitev omenjenih šol, sta se obe ločili od svoje dosedanje matice in dobili svoje upravitelјstvo in samostojnost.

... OSNOVNO ŠOLO NA SREDNJI DOBRAVI PA SO MORALI ZAPRETI

Pogled na osnovno šolo na Srednji Dobravi je bil vsa povojna leta kaj žalosten. Ker je bilo tivše šolsko poslopje med vojno porušeno, se je po osvoboditvi šola morala preseliti v staro barako, ki pa zlasti v zimskem času ni niti najmanj primerna za mladino in za učitelje. Mraz, ki pritiska skozi trhle stene, onemogoča vsako resno delo. Zato je bila ljudska oblast primorana šolo zapreti, dobravsko mladino pa napotiti v šolo v Ljubno, delno pa v Kropo.

Z »MARTINOM KRPANOM« BODO ZASLUŽILI STOLE

Izobraževalno-umetniško društvo »Ivan Cankar« v Virmašah, ki ima pevsko in dramatsko sekcijo, študira sedaj igro »Martin Krpan« in se pripravlja na pevski koncert, ki bo 25. t. m. Čisti dobiček so namenili za nabavo novih stolov. Dvorano so znotraj preuredili člani s pomočjo podjetij na Trati pri Škofji Loki.

Črtomir Zorec

Kroparsko umetno kovaštvo

Že ob Župančičevi pesmi o kroparskih kovačih (žebljarska) je postalo širše slovensko občestvo pozorno, kakšni so in kje žive ti opevani kovači-garači. Toda le redkokateri jih je obiskal v njihovi mračni dolinici pod Jelovico, daleč od prometnih zvez. Tem več slovenskih ljudi pa tudi za-

mejcev pozna Kropo po njenih umetno kovaških izdelkih, ki jih ceni preprost človek prav tako kot izobraženec.

V čem pa je lepota kroparskih kovanih umetnin? Vsi poznamo umetno kovane lestence, svečnike, knjižne opornike, pepelnike, okenske mreže, izveske, nagrobnike, okovje za vrata, okna in kmečko pohištvo in še stotero značilnih črnih železnih predmetov, ki s svojo nenavadno obliko, z vidno ročno obdelavo s kladivi in s čudovito zakonitostjo v ravnotežju mnogih preprostih harmoničnih okrasov pritegnejo takoj naše zanimanje in simpatijo. V teh predmetih vidimo nekaj našega, domačega, nekaj trdno človeškega, nekaj kmečko robatega, ki je zraslo iz naših žuljavih rok in iz naše zemlje. Težko je definirati ta topli odnos, ki ga vzbude kroparski umetno kovani izdelki; nasprotno pa nas pusti hladno rafinirani in do podrobnosti dognani izdelek, ki ga napravi mestni kovač po osnutku mestnega arhitekta.

Kdor pa si utrga malo dobre volje in dan časa ter se bliže seznani z nastankom kovanih umetnin v Kropi sami, ta bo odkril še nove lepote in nove razloge za navdušenje nad izdelki kroparskih rok. Spoznal bo predvsem poštenost v izdelavi in pa principe pristnosti, ki se jih tu načeloma drže. Umetno kovan predmet naj zraste, se razcvete iz enega samega kosa železa, ki ga spretne kovačeve roke krivé, cepijo, zvijajo, ploščé, izbočujejo, tené in vežejo — vse to v žarečem stanju. Nobene pile, nobenega industrijskega varjenja, nobenih sleparij ne prenese tako pristno in pošteno delo. Tem kovačem, ki ustvarjajo predmete velike umetno obrtne vrednosti, ne gre le za zaslužek; njim gre tudi za tisto ustvarjalno radost, tisto notranje zadoščenje, ki ga prinaša izdelovanje sleherne prave, lepe in pristne umetnine.

In še to: kroparski kovač ne dela in ne želi delati po tujih načrtih. Taka dela ne bi bila enovita, v vseh elementih v sebi zaključena. Kroparski kovač ustvarja sproti, ko ima že žareče železo pod kladivom. Samo tisti, ki sam dela, pozna vse zakone materiala in obdelave, samo ta lahko išče in tudi najde nove poti v oblikah in v tehniki izdelave.

Od kod pa ta spretnost, ta navezanost na železo, ta umetnostni dar in veselje za ustvarjalnost? Lahko rečemo, da je vse to v rodu, v rokah in v srcih!

Bilo je pred kakimi šest sto leti, ko se so naselili v teh krajih tudi železarji. Prihajali so iz Bavarske pa tudi iz laške Furlanije. Železno rudo, ki so jo našli v Jelovici, so topili v malih fužinah, v kovačnicah ob vodi pa so kovali žeblje, orodje, okovje in druge predmete. Tako so Kroparji živeli dolga stoletja, težko delali, težko živeli. Boj za boljši in večji kos kruha jih je jeklenil in bistril. Prirodna nadarjenost od sveta odmaknjenih samoukov se je pričela izražati v posebno lepo oblikovanih kovanih predmetih, sprva za hišno rabo in okrasje domačije, pozneje tudi za prodajo, po naročilih. Sčasoma so postali umetno kovani izdelki skoro nepogrešljiv element, s katerim je računal projektant pri notranji in zunanji opremi stanovanjske ali javne zgradbe.

Ob koncu prejšnjega stoletja so kroparski kovači in žebljarji ustanovili lastno delavsko zadrugo »Plamen«, ki je zgradila tovarno in nakupila moderne stroje za izdelavo žebljev in vijakov. Le izdelava žebljev za planinske čevlje je ostala ročna. Posebni oddelek tovarne pa je bil še nadalje dodeljen najspretnejšim kovačem, ki so sprejemali v delo naročene umetno kovane izdelke. Tako tradicija ni izumrla. Znanje je prehajalo iz roda v rod. Zadnja vojna pa je grozila, da bo zatrla kroparsko umetno kovaštvo. Vsi, ki so kaj pomenili v tej stroki, so šli pod orožje in razen redkih preživelih ostali na bojnih poljanah.

V novi Jugoslaviji že raste nov rod kovačev, ki ga vzgaja mojster Brtoncelj in skrbi, da ne bo izgubljena dragocena dediščina naših prednikov — umetno kovaška obrt.

Nekaj za naše žene

Moda — Praktični nasveti — Nega

Švicarski model športnega zimskega zlašča za mlada dekleta, z zelo apartnim ovratnikom.

Neguj suho kožo

Na suho kožo mraz zelo kvarno vpliva. Koža se naguba, poka in se neprijetno nategne. Če je ne neguješ, bo kaj hitro zgubana, zato stori to, še preden se vse naštete neprijetnosti pojavijo. Že 20 letno dekle s suho kožo naj se vsaj dvakrat na teden zvečer namaže z mastno kremo. Če je izpostavljena mrazu, vetru in prahu ali pa poleti na plaži, naj uporablja dnevno kremo. Predvsem pa naj se izmika pretiranemu sončenju obraza. Ko ženska s suho kožo izpolni 25 let, mora obraz redno negovati. Izogiba naj se umivanju z milom, ki ga sme uporabljati največ dva do trikrat na teden. Ker pa s samo vodo lica ni mogoče očistiti, naj uporablja eno od sredstev za čiščenje kože ali čisto rastlinsko olje, ki naj ga vlije na vato. S čisto vato naj potem lice obriše in menja vato tolikokrat, dokler ne ostane popolnoma čista.

Po umivanju ali čiščenju zvečer si namažete lice z oljem ali kremo. Pa ne na debelo, ker to ni samo neokusno, temveč tudi koži škodi. Kolikor maščobe koža potrebuje, jo bo popila že v pol ure, odvišno pa odstranite, da bo koža lahko dihala!

Za nego suhe kože pri mladem dekletu je dobra tale zmes: 3 žlice olivnega olja, 1 žlica ricinusa in četrt žličke limonovega soka. Zmes premešamo na hladnem. Odlično sredstvo za kožo okoli oči je tudi mozeg iz govejih kosti, ki ga moramo stopiti, precediti skozi krpo in zmešati z isto količino ribjega ali ricinovega olja.

Zjutraj, zlasti pozimi, suhe kože ne umivajmo, temveč obrišimo obraz z vato, na katero smo kanili malo olja. Po 25 letu naj si ženske tudi čez dan namažejo obraz s kremo. V tem slučaju ni krema samo olepševalno, temveč negovalno sredstvo, zato jo denimo na obraz takoj zjutraj in ne šele tedaj, ko smo namenjene od doma.

Dobro in ceneno kosilo

Juha iz kislega zelja.
Prekajeno svinjsko meso s slanim krompirjem in jabolčnim hrenom.
Ocvirkovca.

Juha iz kislega zelja.

Kislo zelje deni kuhat v mrzlo vodo. Pretlači 4—5 kuhanih krompirjev in jih dodaj zelju. Prilij svetlo prežganje, jed zabeli in osoli.

Jabolčni hren.

Zribaj 3 olupljena jabolka na krušnem strgalniku. Dodaj jabolkom 5 koščkov sladkorja, obribanih ob limono. Prideni sok ene limone, malo vina in 2 žlici zribanega hrena. Omako premešaj in jo serviraj k mesu.

Ocvirkovca.

Zamesi boljše kvašeno testo iz 1 kg moke, 15 dkg sladkorja, 3 jajc in 10 dkg surovega masla (kvas, sol) ter ga pusti vzhajati. Ko vzide, ga pregneti in pusti ponovno vziti. Nato ga tanko povaljaj, pomaži s smetano ali z raztopljenim surovim maslom in posuj s svežimi, ohlajenimi ocvirki. Testo zvij, ga deni v pomazan model in postavi na toplo, da vzide. Pečeno ocvirkovco razreži in jo serviraj kolikor mogoče vročo.

Drug nadev: testo pomaži s surovim maslom in posuj z ocvirki in sladkorjem, ki si ga odišavila s cimetom.

„Glas Gorenjske“ v vsako hišo

ZANIMIVOSTI

Kakor vemo, je v svetu veliko pomanjkanje časopisnega papirja, zato je upati, da bo iznajdba amer. znanstvenika De la Rosa dobrodošla. Izumitelj je predlagal, naj bi izdelovali časopisni papir iz sladkornega trsa, češ da bi s tem pocenili proizvodnjo za 44%, papir pa bi bil bolj bel in trdnejši od že znanega. Z mešanjem celuloze sladkornega trsa z drugimi celulozami bi dobili celo papir boljše kvalitete.

Morda bo novi izum res ublažil pomanjkanje po časopisnem papirju in preprečil višanje cen.

*

MINIATURNI STROJ ZA RAČUNANJE

V zapadnem delu Berlina je neko podjetje konstruiralo doslej najmanjši stroj za računanje. Velik je nič več in nič manj kot cigaretni ovitek, vendar ga je mogoče uporabljati za vse štiri osnovne računske operacije, to je za seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje. Stroj je tako sestavljen, da ga je mogoče uporabljati z eno samo roko.

*

LILIPUTANSKI GRAMOFON

Neka francoska firma za proizvajanje gramofonov je začela serijsko proizvajati nov tip gramofona, ki ga upravičeno smatrajo za najmanjšega na svetu. Čeprav ima tako močan zvok kakor normalni gramofon, ta novi miniaturni gramofon ni večji od navadne škatle za cigarete. Razumljivo je, da so tudi plošče temu primerne. Vsega skupaj imajo 3 do 4 cm premera, tehtajo le nekaj gramov in se izrabijo v tolikem času kakor običajne plošče.

»Liliputanski« gramofoni so postali zelo popularni, kar ni nič čudnega, saj jih je mogoče s ploščami vred stlačiti v en sam žep.

*

VOLTAIROVO ZDRAVILO PROTI KLEVETAM

Voltairu je nekoč znanec potožil, da ima take ljudi okrog sebe, da se nikakor ne more izogniti njihovim klevetam in opravljanjem.

»To pa res ni težko preprečiti«, reče Voltaire. »Poznam izvrstna zdravila. V vsako družbo pridite prvi in odidite zadnji. To je vse. Samo tako boste preprečili, da ne bo nihče o vas spregovoril niti ene take besede.«

*

BISER

Po Dunaju kroži čudno pismo, z naslovom »Avstrijski svet za mir«, v katerem priporočajo vsem »pobornikom za miroljubne principe našega očeta Stalina«, da kupijo pri Svetu novo »Stalinovo enciklopedijo« v 12 zvezkih, vezano v miroljubno platno v znak komemoracije 35 letnice iznajdbe tiska.

Pismo prinaša citat iz zvezka »Antropologija«, ki se glasi: »Človek sovjetski. Najbolj izpopolnjen model rajske vrste človeka (homu vulgaris). Odkrit 1919. leta, je kasneje ponovno odkrit po Stalinu (brez Trockega). Zelo družaben, živi običajno v skupini od šestih do osmih bitij v eni sobi. Zna vse, lahko stori vse, teče hitreje, skače više in se stara hitreje kakor druge vrste. Odkril je kulturo, podzemno železnico — od kar je okupiral Dunaj — tudi ročne ure in dvokolo.

Na pismu je podpisan dr. Bauer, predsednik avstrijskega Sveta za mir ... Slišati je z Dunaja, da iz pisarne dr. Bauerja jezno pošiljajo vsa pisma s prošnjami za nadaljnje informacije o enciklopediji, vodstvu avstrijske socialistične stranke.

4

Zgodbe iz stare Krope

Zapisal mojster Brtoncelj

Boj za koze

(Nadaljevanje in konec)

Zadnje Cenetove besede so čuli tudi v kamri, in ker tim je sladka kaplja že precej zlezla v lase, so pričeli po malem zabavljati one v hišterni. Župan Bevc je udaril ob mizo in se veril, da bo ugnal kovače-berače in še falíranega študenta povrhu. Cene je obrnil ost in zagotavlja »go pode«, da se bodo koze lahko pasle po slami, ki raste iz častite glave očeta župana. To je bilo za uvod. Nato sta se pa hišterna in kamra spoprijeli. Najprej samo z jeziki. Brez vsakega spoštovanja so obkladali kovači svoje delodajalce z najbolj sočnimi psovkami in kletvicami, pa tudi kamra je znala dobró ali pa še bolje odgovarjati. — Naenkrat je treščilo; luč v hišterni je ugasnila, nekdo je prevrnil mizo, stoli in steklenice so padali po tleh, trušč je postal nepopisen. V kamri so se zavedli, da postaja nevarno in stari Gašperlin je skočil k vratom, da jih zapre. Tisti hip, pa je priletela iz teme steklenica in Gašperlin se je sesedel s krvjo oblit na prag. Gospode je postalo groza: »Marija iz Kapelice! Ubit je!« Vsi so naenkrat navalili na kuhinjska vrata in se zrinili na prosto. V hišterni so pa začeli lomiti stole, da so do kraja izkoristili zmago in vsaj enkrat temeljito pretipali gospodom hrbtišča.

Tedaj pa je prisopel nekdo iz Spodnjega konca in zavpil v trušč in temo: »Bežite! Žandarji!« Preden bi kdo utegnil našteti do deset, je bila gostilna prazna in ko je čez trenutek vstopil orožnik, ni bilo notri žive duše. Le ob nezavestnem Gašperinu je klečal Putapaja in mu z žlahtno bržanko izmival prebito čelo.

Takrat Kropa še ni imela orožniške postaje, temveč so hodile orožniške patrulje iz Radovljice. Vodil jih je dolgo let stražmojster Jakelj. On je dobro poznal razmere in navade naših ljudi. Vedel je n. pr., da se ti najrajši spuntajo zoper postavo in paragrafe v soboto pri obračunu, ali v nedeljo proti večeru, ponedeljek pa je bil ves dan sumljiv. Zato je take dni često presenetil naše žebljarje v tej ali oni gostilni, ko je bilo že tako daleč, da se spoprimejo. — Njegova navzočnost je vselej blagodejno vplivala na razburjene duhove. Leta službe, stikanja po gostilnah in žganjetočih za rogoviležì, seveda niso prizanesla stražmojstru. Lasje so se pobarvali na sivo, nos na rdeče, trebuh pa je zapostavil junaška prsa.

Tisti večer je vršil uradno dolžnost »Pri Lovrenčku«. Ko so zagnali krik, da so pri »Marički« enega do smrti, je najprej spraznil maselj do dna, nato je pripasal sabljo, obesil puško na rame in odkorakal na poizvedovanje. Tovariš, ki je bil mlajši po letih in sarži, je odhitel naprej.

Zadnji, ki je bežal od »Maričke«, je bil mladi Švelc. Takoj po jutranji maši se je prilepil za gostoljubno mizo in začel vztrajno prazniti kozarce. Odzvonilo je poldne, na njemu se je zdelo, da je še žejen. Korenjaško je vztrajal do večera, potem pa je le omahnil in zaspal, kakor klada. Tako more spati samo pravičnik, ki mu vest očita kvečjemu s kredo načečkane cifre na Maričkini tabli. Niti najmanj ga ni vznemiril prepir in pretep; ka ga je nekdo v temi prevrnil s klopi, je zdrknil pod mizo in spal mirno naprej. Šele grobna tišina v gostilni mu ni dala spati naprej, začuden je odprl oči in prisluhnil: Tema in tišina, potiplje okrog sebe, pa ga nekaj ugrizne, prijel je za kos razbite steklenice. Nato začuje kako neki osoren glas sprašuje: »Kam so leteli? Kdo ga je udaril?« Nekje zadrlesketajo vrata in zopet nastane tišina. Švelca vroče spreleti: »Morda so me ubili! Začne se otipavati, pa ga nič ne manjka. Počasi se skobaca izpod mize in pade čez prevrnjeno klop. Zopet se pobere in pritiplje do vrat.

Sedaj je na prostem, tukaj je več prostora. Švelc sproži suhe krake v tek in pridirja srečno med oba orožnika. »V imenu postave!«

Odženeta ga v občinsko pisarno na zasliševanje, toda revež ne ve povedati ničesar, ne ve, so pretepli njega, ali koga drugega. Jakelj privzdigne desnico, obrezana je in krvava. Tedaj pomigne tovarišu in preden se Švelc zave, kaj se godi z njim, leži po dolgem na uradni mizi in na njegovo »cesarsko lice« padajo kakor toča batine.

Preden je drugi dan odvezal Putapaja kozo, ji je nasul celo pest soli v jasli in medtem, ko je žival lizala, jo je ves ginjen svaril: »Nikar ne delaj škode, kozica! Ravsman se mi je pritožil, da ti najrajši stegueš gobec po smrečju. Nič bee-e! Ti si menda najhujša pri celem tropu. Boš že videla, kaj bo iz tega. Nocoj se mi je sanjalo, da te je hotel Gašparin z nožem in mesarico, mene pa Jakelj s poganetom. Kaj bo, kaj bo? In Švelca je snoči preklestil z žilo, da leži doma na trebuhu in ga morajo mazati z žganjem.«

Pred »Johanom« je obstala velika kočija in iz nje so izstopili trije gospodje. Komisija. Gospodar »Johan« in župan Bevc stojita odkritih glav pred njimi in vljudno vabita v hišo na malo okrepčilo. Lastnoročno strežeta gostom, govorita in pojasnjujeta. Visokim gospodom gre v tek. Jedo in zalivajo ter važno kimajo s plešastimi glavami županu in gospodarju. Tedaj potrka in gospodar odide, da zavrne nezaželenega gosta. Pred vrati je Cene, ki hoče takoj govoriti s komisijo. Ne da se odgnati. Pa mu zašepeta gospodar nekaj v uho,

Pravni nasveti

O otroških dokladah

A. P. iz G.: Imate nezakonskega otroka in živite z njim na posestvu svojega očeta. Za delo imate VI in otrok stanovanje in hrano. Otrokov oče je tovarniški delavec; doslej je dobival za svojega nezakonskega otroka otroške doklade, katere Vam je redno pošiljal. Zanima Vas, ali ima po novih predpisih o otroških dokladah oče Vašega otroka še pravico na dodatek.

Odgovor: V kolikor znaša dohodnina od kmetijskega posestva Vašega očeta, ki odpade na Vašega otroka kot družinskega člana, letno več kot 400 dinarjev, odnosno, v kolikor zanj odpade več kot 2 hektarja obdelovalne površine očetovega posestva, mu dodatek ne pripada več. Predzadnji odstavek 7. člena Uredbe o dodatku za otroke namreč določa, da je pri določanju pravice treba upoštevati premoženje, oziroma dohodek koristnika otroškega dodatka in njegovega zakonca, otrok in vnukov, za katere se uveljavlja stalni dodatek.

O nepriznanju pravice pa mora biti izdana pismena odločba, zoper katero je možen tudi ugovor.

O odpovedih služb

M. M. — S. F. Vaš mož je kot uslužbenec v gospodarstvu dobil v avgustu 1952 pismeno odpoved službe, zoper katero se je pritožil. Pritožba dalj časa ni bila rešena. Šele na intervencijo republiških forumov ste dobili od OLO prepis dopisa, naslovljenega na posredovalnico za delo, iz katerega je razvidno, da je bila odpovedana možu služba zaradi zaposlitve primernejše osebe, ne pa vsled kakšnih disciplinskih prestopkov. Obenem je bila posredovalnici dostavljena tudi nova pravilna odločba, ki naj bi zamenjala staro, napačno, proti kateri se je mož pritožil. Vprašujeta, ali ima Vaš mož pravico zahtevati, da se nova odločba dostavi tudi njemu in da se slednja vstavi tudi v njegovo personalno mapo.

Odgovor: V kolikor je že v začetku šlo za odpoved službe in ne morda za disciplinsko odločbo o odpustu iz službe, bi moral vaš mož — ob pravočasno vloženi pritožbi v smislu člena 10 odstavek 3 Uredbe o postopku pri odpovedi delovnega razmerja delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij (Ur. list FLRJ 20/52) prejeti od Okrajne arbitraže odločbo o pritožbi še pred potekom odpovednega roka, ker se sicer šteje, da je pritožbi ugodeno, zaradi česar uslužbensko razmerje traja dalje. Isti prepis tudi določa, da je odločbo na pritožbo treba poslati pritožniku. Zato je napačno, če ista Vašemu možu sploh ni bila dostavljena. Res je, da bi moral mož zaradi priznanja oskrbnine odločbo nato sam predložiti posredovalnici za delo, vsekakor pa ima pravico, da se mu ista vroči in da pride v personalno mapo.

Člen 23 Zakona o upravnih sporih izrecno predvideva, da lahko stranka sproži pred Vrhovnim sodiščem upravni spor, če državni organ na ponovno zahtevo v 7 dneh ne izda odločbe. Te pravice se lahko poslužite.

Šah • Telesna vzgoja • Šport

Na „Gorenjski olimpiadi" je sodelovalo 1200 smučarjev

V ravninskem teku je mladina daleč prekosila olimpijce

Pred nekaj meseci ustanovljena Gorenjska smučarska podzveza je kot svojo glavno nalogo v tej sezoni izvedla prvenstvo v veleslalomu, tekih in skokih. Število nastopajočih je preseglo vsa pričakovanja. Okoli 1200 tekmovalcev se je pomerilo na smučiščih okoli Kranja. Tako množično tekmovanje precej stane, ker pa so ljudski odbori, ustanove in podjetja na Gorenjskem razumeli pomen tega velikega tekmovanja in so s podporami in darili omogočili zlet, je bil le-ta res brezhiben.

Že imena: Polda, Klančnik, Knific, Razinger, Pogačnik itd. (žal so bili odsotni naši alpski vozači, ki so sedaj v Avstriji), so dala slutiti, da bo prireditev prvovrstna, zlasti, ker je vrstni red pri teku na 16 km odločal o sestavi državne reprezentance, ki nas bo kmalu zastopala v inozemstvu. In res — bili smo priča zagrizenih borb med posamezniki; doseženi časi so bili odlični.

V soboto ob desetih dopoldne je začelo štartati 40 tekmovalcev na 16 km. Proga je bila pretežno ravninska. Proti pričakovanju se je afirmirala mlada generacija. Ie Matevž Kordež se je uvrstil na drugo mesto, med tem ko so drugi olimpijci »pristali« v bližini desetega.

Istočasno so na Joštu tekmovali mladinci in mladinke v veleslalomu. S sigurno in predrzno vožnjo je zmagal Ahačič iz Tržiča, ki se utegne tekom let razviti v pravega mojstra. Pa tudi Štucin in Klinar sta lepo vozila; pozna se jima dobra šola. Med mladinkami je zmagala Drešarjeva z Jesenic. Ženski mladini bo nujno posvetiti odslej več pažnje, kajti 5 tekmovalk za gorenjski zlet je več ko premalo.

Zidar med skokom

V nedeljo je bilo tekmovanje članov, starejše mladine in članic v veleslalomu. Na 2000 m dolgi progi je startalo okoli 100 tekmovalcev, tudi ekipa JLA, ki je dala v Kumšiču zmagovalca med člani. Med starejšimi mladinci se je tokrat izkazal Janez Šumi. Vozil je lepo in sigurno ter zasluženo premagal svoje nasprotnike. Med članicami je Slava Zupančičeva prepustila zmago Pračkovi in se plasirala na drugo mesto.

Pri tekih na 8 km za ženske je Kordeževa tokrat »zagodla« Jakopičevi in jo pustila daleč za seboj. Prav uspela »revanša« za poraz v Gründewaldu! Med mlačnci je bil najhitrejši Kuljat, med mlajšimi pa Pogačnik. Seveda le-ti nimajo izdelanega stila za tek, glavno pa je, da jih je dosti. Med njimi bodo že našli bodoče reprezentante.

Prava atrakcija za Kranjčane so bile popoldanske tekme v skokih na 35 m skakalnici pod Šmarjetno goro. »Skače Polda Janez«, je dejal speaker skoraj tako, kakor v Planici. Sicer Janez ni imel preveč srečnega dneva, bil pe kljub temu prvi. Med mlajšo generacijo imamo lepo število nadarjenih. Ko je bilo najavljeno, da skače Gorjanc iz Kranja, sta se Klančnik in Polda ravno vzpenjala v hrib. »Počakajva ga«, je dejal Janez in se ozrl proti mostičku, preko katerega je poletel Gorjanc kot galeb. »Korl, si vidu? Men' se zdi, smo podeval!« je v pristni gorenjščini dejal Janez. Lojzetov skok je bil res brezhiben. Gorjanc je bil tretji med člani, takoj za Klančnikom.

Veliko simpatij so si pridobili tekmovalci Logar, Štajer in Rajhman, ki so se pogumno poganjali preko mostu. Za svojo pridnost in znanje so bili poslani v tečaj v Podkoren.

S skoki je bilo veliko tekmovanje Gorenjcev končano. Tekmovalci so odšli v povorki pred Sindikalni dom, kjer so prejeli zmagovalci lepa darila. Velik prehodni pokal CK LMS za najboljšo mladinsko ekipo, je osvojil kranjski »Udarnik«.

„Masovnost" Partizana in še kaj

Ob občnem zboru Partizana v Kranju

Pri skoraj 20.000 prebivalcih mesta ima društvo le 153 aktivnih članov. Kako klavrno! Ob tem problemu se je zbor največ zadržal. Izvrstno poročilo načelnika Štefana Ošlae je v znatni meri pripomoglo, da se diskusija usmeri na osnovne slabosti društva, čeprav ne moremo trditi, da je diskusija tudi našla zadovoljive rešitve in ugotovila vse možnosti, ki jih ima društvo za razvoj. Premajhna udeležba in mrzli prostori sta v precejšnji meri vzrok slabi bilanci zbora.

Treba je priznati, da je društvo kljub vsemu doseglo lani kar lepe uspehe in v glavnem izpolnilo svoj delovni program — toda! Vsi ti uspehi nas ne morejo zadovoljiti ob porazno majhnem številu članstva, posebno slabi dejavnosti društva med delavsko mladino in delavstvom sploh, če upoštevamo ugodne pogoje, ki jih ima društvo s sedežem v enem od najbogatejših slovenskih mest.

Neobjektivno bi bilo trditi, da si člani društva ne prizadevajo razširiti pokret. Nasprotno, dovolj dobre volje so pokazali, le na pravem koncu niso znali zagrabiti. Kako je mogoče, da društvo še sedaj nima dovolj sposobnih vaditeljev; zakaj ni več in boljše propagiralo telesno vzgojo? — in tako dalje... Vse to so vprašanja, na katera zbor ni dal zadovoljivega odgovora ali pa sploh nikakega. O vsem tem bo moral razmisliti novi odbor in ukreniti potrebno.

Še na nekaj je treba opozoriti, kar pa velja za skoraj vsa naša telesnovzgojna društva. Zelo malo ali skoraj nič ne skrbe za politično vzgojo svojega članstva, čeprav je to tudi ena važnejših in celo zelo važnih njihovih nalog. Na zboru se o tem ni razpravljajo, bo pa treba začeti.

Resda društvo doslej ni imelo dovolj prostorov na razpolago, vendar tudi tiste, ki jih je imelo, ni maksimalno izrabilo. To pomeni, da pomanjkanje prostorov ni glavni in osnovni vzrok. Glavni vzrok bo najbrže v tem, da ni dovolj iznajdljivosti, propagande in dobre organizacije dela. Ozkost in enoličnost vzgoje, ki jo je društvo nudilo članstvu, sta bili vzrok nezainteresiranosti Kranjčanov za udeležbo. — Celo slaba in plehka zabava ne vleče, kaj šele resno in naporno delo!

Delo Partizana bi bilo prav gotovo mnogo uspešnejše, ko bi vsa športna društva videla v njem svojo matico, ki vsem športnikom daje osnovno telesno vzgojo ter jih tako pripravlja za specializacijo na ožjih področjih — posameznih športih. Takemu pojmovanju bi sledila tudi primerna pomoč Partizanu. Nekaj podobnega bi veljajo tudi naši armadi, ki je zainteresirana, da dobi v kadrovski rok utrjen, izurjen in disciplíniran naraščaj. Tega v Kranju še nismo dosegli, sicer bi bil Partizan masovnejši in aktivnejši, na zboru pa bi bilo gotovo več kot 55 ljudi.

S sodišča

Franc Benedičič iz Železnikov je v gostilnah občinskih odborov v Železnikih in Zalem logu med odsotnostjo natakarice izmikal iz predala v omari manjše vsote denarja. Obsojen je bil na 4 mesece zapora.

*

Franc Stanovnik iz Poljan nad Škofjo Loko je kot poštni uslužbenec v Kranju vzel iz različnih pisem 550 industrijskih bonov in 100 din. Obsojen je bil na 6 mesecev zapora.

*

Milan Povalej iz Zvirč pri Tržiču in **Alojzij Stroj iz Poltabora** pri Naklem sta lani, 23. februarja pretepla v bližini Naklega Vida Šuštarja in mu prizadejala hude telesne poškodbe. Milan Povalej pa je razen tega kupil kolo, ki ga je Stanislav Čadež iz Stražiča ukradel pred gostilno »Kot« v Kranju. Milan Povalej je bil obsojen na 1 leto in 3 mesece, Alojzij Stroj in Stanislav Čadež pa vsak na leto dni zapora.

*

Jože Sterle z Gorenje Save pri Kranju je bil obsojen na mesec in pol zapora, ker je lani 2. septembra pretepel domačinko Angelo Molk in poskušal pridržati žensko ročno uro, ki jo je dobil pri Mariji Skubec v Bitnjem. **Miroslav Molk z Gorenje Save** pa je bil obsojen na 10 dni zapora, ker je žalil Sterleta z različnimi nedostojnimi izrazi.

*

Franc Fende in Franc Košnjak iz Britofa pri Kranju živita v sovraštvu, se pretepata in drug drugemu grozita. Zaradi tega sta bila obsojena vsak na mesec dni zapora — pogojno za dobo dveh let.

*

Janez Kranje iz Kranja je bil obsojen na dve leti strogega zapora, ker je ukradel lani jeseni plašč in kovček z različnimi knjigami. Kranje je bil že pred tem kaznovan zaradi tatvin.

nekaj pa potisne v žep, in Cene postane mehak. »Moramo počakati, da nas pokličejo.« razlaga pred hišo. Dolgo malica gospoda, končno je vendar pojedeno in na vrsto pride — kruta zadeva, zaradi katere so prišli. Vele poklicati obe stranki na razgovor. Najprej zaslišijo žebljarje, nato g spode in nazadnje oboje skupaj. Pa glej ga spaka! Cenetu je zlezlo menda srce v hlače. Nič več mu ne teče tako gladko jezik, kakor mu je tekel v gostilni pri pobčku.

Končno žele gospodje videti, kje so pašniki, morebitno škodo in kozjo čredo pri njenem škodljivem delu. Vsi skupaj se napotе v Kotel: Komisija, gospodje in kozarji. Ko pa bi bilo treba začeti plezati v strmino, se tuji gospodje spogledajo; očividno jih ne mika lezti za kozami. Pokličejo župana in se začno pogovarjati in posvetovati. Nato se obrnejo in hajd nazaj. Ogled na licu mesta je končan. Komisija je dognala, komisija se vrača.

V primerni razdalji za njo pa cokljajo tudi kovači iz Bedlajevca, Bajerja, Save, Nave, iz Dolge riti in še iz Vic, Kamnice, Koleščka, izpod Češnje ter delavci iz Zgornjih Fužin. Sredi trga jih pričakuje gosta truma kovačev iz Preddvora, Mlečja in Pungarta pe še vedno prihajajo od plavža in od spodnjih Fužin, iz Antonovega vigenca.

Gospodje bi se gotovo zbali tako številnega spremema, če ne bi stal sredi te trume varuh reda stražmojster Jakelj in še dva orožnika.

Ustavijo se pred znamenjem, župan Bevc se pa s težavo prerine na Vretenov hodnik, ki so ga gosto zasedle radovedne ženske, ter prične govoriti: »Visoka cesarska in kr. komisija se je prepričala in dognala, kakšno veliko škodo napravljajo koze lastnikom gozdov in zato se nova cesarska postava o prepovedi paše izvede tudi pri nas, kar naj lastniki koz vzamejo na znanje.«

Dalje župan ni mogel govoriti, ker ga je prekrilo silovito kričanje. Ljudje so silili proti komisiji in začeli dvigati pesti. V kotičku med znamenjem in mestom je slonel oprt na ograjo cajnar Putapaja. Ko je začul županovo sporočilo, se mu je v globoko ležečih očeh nevarno posvetilo. Bliskovito je potegnil izpod usnjatega predpasnika težak parikelj, dolga roka je zamahnila in sredi gneče se je opotekel visoki gospod od komisije. Parikelj je padel čez most v vodo, napadalec pa ji zginil kakor kafra med množico. Šele sedaj se je Jakelj zavedeni, troje bajonetov se je povesilo, cokljе so zaropotale in kriče so se razbežali spuntani žebljarji na vse vetrove. Marsikomu se je tako mudilo, da ni utegnil vzeti s seboj obuvala in je bil Jakelj pozneje v zadregi, ko je iskal med številnimi cokljami corpus delicti. Od vse množice je ostal samo ozek krog gospodov okrog ranjenca, katerega je držal žalostno barnajoč — Putapeja.

Nič več raso cinglijali zvonci skozi trg. Druga za drugo so morale koze pod nož mesarja Perca.

Kozarji so izgubili svojo staro pravdo in gospodom so od poncsa nad zmago izstopali trebuhi.

Še se je tu in tam dvignila koščena pest proti njim, a navadno brez uspeha.

Samo v pripovedovanju starih je še živel cajnar Putapaja in njegovo toporišče.

(Prim. Zadrugar, Kropar 1934-35.)

Ilustracija Saše Kumpa

Popravek: V zadnjo številko našega lista se je vrinila napaka. V petem odstavku je izpuščen kar cel stavek. Pravilno bi moralo biti ... pomikati proti Kotlu. **Paglavci, ki so se igrali pred vigenci, so jo ucvrli za čredo, da bi ponagajali živahnim kozličem, ki so se radi trkali.** Toda Ravsmanu ...

Smučarji z eno smučko

Skoraj vsakdo, ki pride te dni v Kranjsko goro, osupne, ko zagleda na pobočju Vitranca trop smučarjev z eno samo smučko. Sleherno jutro prihajajo iz vile pod pobočjem in se vzpno z žičnico v hrib. Z vrha nekateri vesče in sigurno krmarijo navzdol, drugi pa drse počasi in previdno za njimi. Razumljivo, da se mnogo pogosteje znajdejo na tleh kot drugi smučarji.

Le zakaj nimajo dveh smučk?

Ker druge nimajo kam privezati. Invalidi so.

Vsakogar, ki jih prvič vidi, pogled nanje presune. Toda sočutje je tu odveč. En sam dopoldan je treba prebiti na

(Nadaljevanje na 8. strani.)

ŠAH

V RADOVLJICI

V Radovljici so pravkar zaključili turnir petokategornikov, katerega se je udeležilo 17 šahistov. Prvo mesto je zasedel Stojan Jovanović s 15 in pol točkami, drugo mesto Kapus z 12 in pol točkami, tretje Galof z 12 točkami, četrto Pikelj z 11 točkami. Vsi so osvojili IV. katergorijo. Sledijo: Mali 10 točk, Kenda in Vagner 9 in pol točke, Gnilc 7 in pol točk, Eržen 7 točk, Rešetič 6 in pol točk itd.

Dne 17. t. m. pa je mednarodni šahovski mojster Stojan Puc odigral simultanko proti 24 šahistom iz Lesc in Radovljice. Po triurni igri je 20 partij dobil, z Zormanom in Vagnerjem, z Galofom in Pikljem pa je remiziral.

V KRANJU

19. t. m. je bilo zaključeno letošnje šahovsko prvenstvo Kranja. Med udeleženci se je posebno izkazal tovariš Karl Misjak, ki je od 12 dosegljivih točk dosegel 11. Hkrati je edini neporažen igralec na turnirju. Sledijo mu Pavel Sicherl z 9.5 točkami, Bogdan Fajon in Jože Pogačnik z 8 točkami, Engelman in Janškovec s 6.5 točkami, Dokl s 5.5 točkami, Berčič in Kos s 5 točkami, Kovačič s 4.5 točkami, Brumat s 4 točkami, prof. Rupnik s 3.5 in Žužek brez točk. Prvi štirje so se plasirali za prvenstvo Gorenjske, ki bo letos v Kamniku.

GORENJSKE

Med Grintovcem in Ljubljano

DOMŽALSKI FRONTOVCI SO ZBOROVALI.

Pretekli torek je bilo v Domžalah veliko zborovanje domžalskih frontovcev. Na njem je govoril tov. Ignac Voljc, sekretar OK ZKS za ljubljanski okoliški okraj, o zunanjepolitičnih dogodkih in zadnjih dogodkih doma. Med drugim je tehtno obrazložil naš prelom z Vatikanom in poudaril, da bomo svoje odnose do katoliške cerkve sami najbolje uredili brez vatikanskih reakcionarjev. Nadalje je govoril o novi vsebini dela organizacij Fronte, bodoče Zveze delovnih ljudi. Polnozasedena kinodvorana je njegova izvajanja spremljala s pozornostjo in ga na koncu nagradila z burnim odobravanjem. Nato so frontovci izvolili 42 delegatov za občinsko in 4 delegate za okrajno frontno konferenco. Na okrajno frontno konferenco v Ljubljano gredo: Alojz Mikuluš, sedanji sekretar občinskega odbora OF, Ana Petrca, predsednica občinskega odbora AFŽ, Jože Lož, odbornik MO OF in Kati Flerin, predsednica mestnega odbora AFŽ.

DRUŠTVO PRIJATELJEV MLADINE JE PRIDNO NA DELU

Naslov ni zlagan, saj je kamniško društvo prijateljev mladine doslej opravilo že precejšen kos svojih nalog. Ustanovili so vzgojno posvetovalnico, ki jo vodi tovariš Mrak. Posvetovalnica skuša z nasveti zboljšati vzgojni vpliv doma na mladega človeka. Društvo razpolaga s kinoprojektorjem za ozki trak in ga pridno izkorišča za redne filmske predstave za predšolsko in šolsko mladino. Doslej je predstave obiskalo že nad tisoč otrok in sto spremljevalcev. Le okoliških vasi še niso zajeli. V prihodnje tudi tega ne bodo zamudili in tudi dodatek za zvočni film bodo dobili za svojo aparaturo, če bodo le prejeli potrebna finančna sredstva.

Društvo je v Ljudski univerzi priredilo že več kvalitetnih predavanj, posebno pa se je izkazalo okoli Novega leta, ko je priredilo nekaj brezplačnih kinopredstav, poskrbelo za pester spored in nudilo organizaciji AFŽ vso pomoč, tako da se je dedek Mraz v Kamniku prav dobro počutil. S. P.

POLLETNI USPEH NA KAMNIŠKI GIMNAZIJI

Na gimnaziji v Kamniku je bilo v prvem polletju 678 učencev, od tega 548 v nižjih in 130 v višjih razredih. V nižji gimnaziji je izdelalo 46% učencev, v višji pa 65%, tako da znaša povprečje za gimnazijo 49,56%, kar je v primeri s prejšnjimi leti napredek. Najboljši razred na zavodu je sedmi s 83%, najslabši pa četrti z 38% uspeha. V nižji gimnaziji je 6 odličnjakov, v višji pa samo 3.

V KOMENDI SO BILI VESELI KAMNIŠKIH IGRALCEV

Sindikalno igralsko družino »Titan« je režiser Bergant v nedeljo, pretekli teden, popeljal Komendčanom v goste.

Prikupna dvorana je bila dobesedno natlačena razigranih gledalcev. Nušičev »Dr« je bil izredno dobro zaigran in je tako navdušil, da se po igri ni nikomur mudilo domov in se je veselo razpoloženje razvilo v prisrčno domačo zabavo.

Režiserju Bergantu in vsej igralski družini čestitamo in jim povemo, da jih v novem letu še želimo videti v gostih z novimi odrskimi deli.

MEDVOŠKI FRONTOVCI

V Medvodah se zadnje čase kar vrstijo terenski frontni sestanki. Razen volitev delegatov za občinsko konferenco in okrajno skupščino je na dnevnem redu vrsta gospodarskih vprašanj, obrazložitev dela bodoče Socialistične zveze delovnih ljudi Jugoslavije in kritičen pregled dosedanje frontne dejavnosti.

Medvoški frontovci skrbe zlasti za izpopolnitev znanja. Organizirali so ljudsko univerzo, ki seznanja obiskovalce z zdravstvenimi, kmetijskimi, sadjarskimi, zunanjepolitičnimi in notranjepolitičnimi problemi.

KOT GOBE PO JESENSKEM DEŽJU . . .

Kot gobe po jesenskem dežju so zrasle nove hiše okrog Mengša. Lani je bila namreč tu živahna gradbena dejavnost. V vsem je zidalo 40 privatnikov, ki so do zime v glavnem spravili pod streho svoje nove stanovanjske hiše. Za to pomlad pa se obeta še večja dejavnost na tem področju. V načrtu je, da bo občina po nizki ceni dobila stavbne parcele. Računajo, da bo 50 zasebnikov zidalo nove hiše. Tako se bo Mengeš kmalu rešil dosedanje stanovanjske stiske.

Novice iz Kranja, okolice in tržiškega kota

ZLORABIL JE ZAUPANJE

Delovni kolektiv »Pekarne« v Kranju je pred nedavnim izločil iz svoje srede člana, ki je izkoriščal podjetje s tem, da je ves čas kuril z drvmi, ki so bila last »Pekarne«.

Že zaradi pozornosti, ki mu jo je kolektiv izkazal ob nastopu službe pred enim letom, bi pričakovali, da bo sotovarišem hvaležen. Pomagali so mu pri selitvi in preskrbeli stanovanje. Ker je bil dober pek, so mu zaupali celo mesto v vodstvu podjetja — izvolili so ga v delavski svet in upravni odbor.

V bodoče bo delovni kolektiv »Pekarne« bolj previden pri izbiri delavcev. Še celo pa pri izbiri svojega vodstva.

Iz Loke

POŽAR NA TRATI PRI ŠKOFJI LOKI

V sredo 21. v zgodnjih jutranjih urah se je nenadoma razbesnel velik požar na Trati pri Škofji Loki. Začela je goreti velika baraka, v kateri je tamkajšnja »Svoboda« imela začasno svoj kulturni dom. Gorelo je tako silno, da je bilo vsako gašenje zaman. Baraka je v pičli uri pogorela do tal. Uničen je ves inventar in knjižnica »Svobode«, ki je bila v baraki. Požar je nastal, ker so zadnji odhajalci iz doma pozabili pogasiti v peči. Škoda, ki jo je s tem utrpela »Svoboda« na Trati je toliko večja, ker je za nekaj časa zavrla poletno kulturno delo med delavstvom, o katerem smo pisali v zadnji številki.

KONCERT MOŠKEGA ZBORA »FRANCE PREŠEREN« V NAKLEM PRI KRANJU

V Naklem deluje že tri leta zelo agilno kulturno-umetniško društvo »Dobrava«, ki ima svojo pevsko in igralsko sekcijo ter svojo ljudsko univerzo. Slednja zbere vsak četrtek v društvenih prostorih zadružnega doma 100 do 150 vaščanov k poljudnoznanstvenim predavanjem in diskusijskim večerom. Dober pevski zbor in močna igralska skupina dokazujeta, da je v Naklem kulturno življenje dokaj razgibano. To društvo je povabilo moški pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja. Preteklo nedeljo zvečer se je ta renomirani moški zbor rade volje in polnoštevilno odzval povabilu in pred polno dvorano odpel vrsto umetnih in narodnih pesmi. Prav kmalu je bil med pevci in poslušalci prisrčen stik, navdušenje poslušalcev se je od pesmi do pesmi stopnjevalo in najpriljubljenejše narodne pesmi je moral zbor celo ponoviti.

»GORENJEC« PRIDNO IGRA

Kulturno-umetniško društvo »Gorenjec« v Predosljah skrbi od ustanovitve dalje za izobraževanje domačinov in okoličanov. Zlasti pridno se udejstvuje njegova igralska družina.

Že letos je doma uprizorila in večkrat ponovila dramo v treh dejanjih »Rdeče rože« in z istim delom gostovala v Cerkljah, Šenčurju in na Kokrici. Kmalu nato je postavila na oder dramo »Naša kri« in »Samoglavček«, 17. januarja pa »Desetega brata«.

Vzlic težavam se marsikaj doseže, če je dovolj dobre volje.

S SODIŠČA

Gostilničarka Marija Konc v Čirčičah pri Kranju je dolivala vinu vode in nato prodajala. Obsojena je bila na 10.000.— dinarjev denarne kazni.

Novo v Kovorju

ALI BO LETOS ZADRUŽNI DOM ŽE ZGRAJEN?

Od Tržiča do Kovorja ni daleč. Je pa Kovor vas, kot so vse naše vasi. Življenje v njej teče nekako tako, kakor teče po drugih naših vaseh, le s to razliko, da je bilo še do nedavnega to življenje precej mrtvo življenje, vse pa koncentrirano v gostilni »Pri Jurčku«.

Pa se je v zadnjem času to življenje nekako spremenilo. Nekaj novega je opaziti v njem. V veliki meri gre zasluga frontovski organizaciji in tukajšnjim komunistom, da je Kovor zajela precejšnja razgibanost. Že na volitvah so Kovorjani pokazali, da so pripravljeni na večje napore in da trdno stojijo na poti k lepšemu življenju. Že do desetih zjutraj so takrat zaključili volitve s stoodstotno udeležbo.

Kar zadeva kulturno-prosvetno delo, so Kovorjani nekaj let šepali. Sedaj pa vse kaže, da so se tega že naveličali. Pričeli so pripravljati uprizoritev znane Nušičeve komedije »Navaden človek«. Pokazali bodo, da tudi v Kovorju niso od muh.

Tudi mladinska organizacija se je razgibala. Že v jeseni so mladinci gradili smučarsko skakalnico, sedaj pa na vse kriplje skačejo. Pa to ni njihovo edino »delo«. Prav pridno dela njihova folklorna skupina, pa tudi za šahovski krožek je precej interesentov. Pravijo, da bo ustanovljeni pevski zbor v kratkem začel tudi s pevskimi vajami.

Pomlad bo Kovorjanom prinesla resnejšo nalogo. Tam namreč že več let stojijo temelji zadružnega doma in čas bi bil, da bi na njih tudi kaj zraslo. Tega se v Kovorju tudi zavedamo, zato bomo spomladi začeli z zidanjem. Prejšnja leta je bilo res precej ovir. Tudi sedaj jih ni malo. Pričakujemo pa, da bo Kmetijska zadruga ob pomoči vseh občanov premagala vse težave, saj je pomanjkanje volje največja ovira. Mislimo, da nas upi ne varajo, če trdimo, da bo Kovor dobil letos lep zadružni dom z dvorano, pekarijo, mesarijo itd. in precej olepšal svoje lice. F.

Z Jesenic in dolin obeh Sav

ŽELEZARNA JESENICE JE DAROVALA 2 MILIJONA DIN V KULTURNO - PROSVETNE NAMENE

Delavski svet in upravni odbor ter direktor jeseniške železarne tov. Viktor Ropret kažejo veliko razumevanje za kulturne in prosvetne potrebe prebivalstva v radovljiškem okraju. Nedavno je železarna nakazala Svetu za kulturo in prosveto OLO Radovljica visoki znesek dva milijona dinarjev. Od tega so prejela kulturna društva Svobode in SKUD ter fizkulturna društva skupaj en milijon dinarjev, knjižnice skupaj 300 tisoč dinarjev, jeseniški pionirji in cicibani pa Novoletno jelko — kakor smo že poročali — 600 tisoč dinarjev. Vsi imenovani prejemniki denarja so delovnemu kolektivu železarne prav gotovo od srca hvaležni.

IZVOLITEV ODBORNIKOV ZA OKRAJNI CESTNI ODBOR IN POSREDOVALNICO ZA DELO

Na drugem zasedanju okrajnega ljudskega odbora Radovljica, ki je bilo 11. novembra t. l., je bil izvoljen za člana okr. cestnega odbora tovariš Milan Bric, za člana posredovalnice za delo pa tov. Stanko Bratanič in Mirko Dreša z Jesenic.

NA POKLJUKI JE SKORAJ DVA METRA SNEGA

Z Gorjuš in Koprivnika nam poročajo, da je v tamkajšnjih partizanskih krajih letos dovolj snega, odličnega za vse vrste zimskega športa. Tako je na Koprivniku snega 1 meter 10 cm, na Gorjušah 1 m 90 cm.

Ugodne snežne razmere izkoriščajo številni zimski športniki, zlasti je opaziti mnogo Zagrebčanov.

Snega pa se ne veselijo samo ljubitelji zimskega športa, ampak tudi naši vozniki, ki vozijo les iz pokljuških in jelovških gozdov na žage v dolino.

Izid nagradnega žrebanja

Med tistimi, ki so poslali uredništvu »Glasu Gorenjske« pravilno rešeno nagradno križanko, je žreb v rokah Toneta Merčana iz Kranja določil prvo nagrado, 1000 dinarjev Ludviku Kovaču iz Domžal, po 500 dinarjev pa Slavku Drglinu iz Struževega in Dorci Kraljevi iz Tržiča.

Knjižne nagrade — po 1 izvod »Povesti z gora« ali »Preprosto življenje« je žreb določil Antonu Tehovniku iz Zg. Pirnič, Ludoviku Košarju iz Ljubljane, Milici Škarabet iz Struževega, Miri Ajcholcer iz Radovljice, Mihi Smoleju z Javornika, Jožetu Pretnarju iz Starega Kaštela, Tonetu Skrtu z Jesenic, Josipu Rakovcu iz Tržiča, Jožici Luznerjevi iz Huj pri Kranju, Edu Delobstu z Javornika, Mariji Fendetovi iz Kranja in Otonu Zazvonilu iz Tržiča.

Smučarji z eno smučko

(Nadaljevanje s 7. strani.)

pobočju Vitrinca, pa jih spoznaš.

Nekdo je padel. Ljudje hite k njemu, da bi mu pomagali vstati. On pa se prijazno nasmehne:

»Hvala bom že sam!« Močno se upre na edino nogo, z rokama poišče ravnotežje, se požene kvišku — in že stoji. Kmalu znova drsi po steptanem snegu.

Le par takih prizorov in že izgine tisto neprijetno in sramežljivo sočutje, ki ga nadomesti spoznanje:

Ti ljudje so premagali strašne napore, pa niso klonili. Ne čakajo, da bi le pasivno uživali materialno podporo, ki jim jo nudi naša socialistična skupnost. Hrabro se spoprijemljejo z življenjem — morda bolj hrabro kot popolnoma zdravi ljudje. In dosezajo uspehe. Nikomur niso v breme, nikomur [illegible] sposobnostim primerno delo. Opravlja ga z zavestjo, da je družbi potreben, da je njegovo delo plodno in koristno — in zategadelj na njihovih obrazih tisti prijazni, skoraj malce pomilovalni nasmešek, kadar jim hoče kdo v preveliki vnemi pomagati.

Na žičnici sem se znašel skupaj s temnopoltim mladim fantom iz Makedonije. Povedal mi je, da študira umetniško fotografijo; medtem so mu švigale oči po vrhovih, ki so se svetili v razkošni bleščavi. Dejal je tudi, da bodo po končanem smučarskem tečaju odšli v Avstrijo na tekmovanje in obisk. Navezujejo namreč stike z invalidi mnogih držav, posebno z avstrijskimi.

Že sva na vrhu. Izročim mu palico, ki sem mu jo med vožnjo držal. Upri se je na smučko, malce upognil koleno, poiskal s palicama — konec katerih ima pritrjeni dve majhni, gibljivi smučki — ravnotežje, in že je zdrsnil.

»Zdaj morda ne bom padel,« se mi je nasmejal, jaz pa sem gledal za njim in občudoval njegovo voljo.

Take ljudi so lahko vzgojili le strašni napori in viharji, skozi katere je vodila naša nova pot.

Izrednim študentom

Iniciativni odbor za ustanovitev Akademskega kluba v Kranju p o z i v a vse izredne študente, ki so zaposleni po ustanovah in podjetjih v Kranju naj javijo svoj naslov na uredništvo »Glasu Gorenjske«.

Odbor.

O NOVIH NAJEMNINAH

(Nadaljevanje z druge strani)

liš. Prispevek plačuje podružnici Narodne banke ali občini.

Plačevanja prispevka so oproščeni vsi državni organi, zavodi in gospodarske organizacije, zadruge in družbene organizacije, podjetja in lastniki zasebnih hiš za prostore, ki jih sami uporabljajo ter lastniki hiš za prostore, ki jih brezplačno uporabljajo hišniki.

Najemodajalec, ki ne plača v določenem roku dolžnega prispevka, mora kasneje doplačati 12% obresti. Predvidene so tudi kazni do 10.000 din za najemodajalca in najemnika, če dasta netočne podatke o višini najemnine, ali če najem zatajita. Prekršek iz koristoljubja se lahko kaznuje tudi v višini 50 tisoč dinarjev.

Tudi to je za vas

DEŽURNA SLUŽBA

Dežurnega zdravnika za Kranj in okolico najdemo v poslopju bivše »Obutve«, Kranj, Poljska pot. Pozive za dom sprejema dežurna bolničarka po tel. štev. 218.

Dežurno zdravniško službo na območju Ljudskega odbora mestne občine Jesenice ima od 23. do 30. januarja dr. Avgust Tancar, Gosposvetska cesta. Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike z težjimi poškodbami in krvavitvami.

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče v Kranju

Petek, 23. januarja ob 20 uri: Klabund »Krog s kredo«. Red D in Izven.

Sobota, 24. januarja ob 20. uri: Norman Krasna »Draga Ruth!« Izven.

Nedelja, 25. januarja ob 16. uri: Bratko Kreft: »Kranjski komedijanti«. Izven.

Ponedeljek, 26. januarja — Zaprto.

Torek, 27. januarja ob 18. uri: Klabund »Krog s kredo«. Zaključeno za Inteks.

Sreda, 28. januarja ob 16. uri: Norman Krasna »Draga Ruht!« Red C (Pletenina, Sava, Standart) in Izven.

Četrtek, 29. januarja ob 16. uri: Pavel Golia »Sneguljčica«. Red B in Izven.

Petek, 30. januarja ob 16. uri: Pavel Golia »Sneguljčica«. Izven.

Nedelja 1. februarja ob 16. uri: Klabund »Krog s kredo«. Izven.

Po želji večine abonentov je predstava »Sneguljčica« za red B popoldne.

KINO

Domžale: 28. in 29. jugoslovanski film »Hoja Lero«; 30. do 1. februarja angleški film »Tretji človek«.

Mestni kino Kamnik: 23. do 27. ameriški film barvni film »Iz tisoč in ene noči«; 28. do 1. februarja ameriški film »Zmaga nad temo«.

Mestni kino Jesenice: od 23. do 27. januarja, ameriški film »Veliki valček«, od 28. do 30. januarja francoski film »Parada izgubljenega časa«; od 31. januarja do 3. februarja angleški film »Čarobna temnica«. Predstave ob 18. in 20. uri. V sobotah ob 20. uri in nedeljah ob 10. uri. Predstave za mladino po znižanih cenah.

»Storžič«, Kranj: do 25. fran. film »Konec počitnic za ljubega boga«. Predstave ob delavnikih: ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo ob 15., 17., 19. in 21. uri. Nedeljska zadnja predstava: franc. film »Parmska kartuzija«. Matineji v nedeljo ob 8.30 uri »Konec počitnic za ljubega boga«, ob 10. uri »Parmska kartuzija». 26. ameriški film »Našli so se«; od 27. januarja dalje avstrijski film »Dvorni svetnik Geiger«.

»Svoboda«, Kranj: 23. do 25. januarja ameriški film »Fant s trobento«. Predstave v petek ob 17. in 19. uri in v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri. V soboto 24. ob 21. uri »Konec počitnic za ljubega boga«. Matineji v nedeljo ob 8.30 uri »Fant s trobento«, ob 10. uri »Konec počitnic za ljubega boga«.

»Zadružnik«, Kranj: v petek ob 19. uri, v soboto ob 17. in 20. uri in v nedeljo ob 16. in 19. uri francoski film »Parmska kartuzija«.

»Partizan«, Škofja Loka: 30. do 1. februarja francoski film »Pravici je zadoščeno«; 6. do 8. ameriški film »Plamen in puščica«.

OBJAVE

Vse člane društva ekonomistov Slovenije, odbor Kranj, kakor tudi one, ki se bavijo z ekonomskimi vprašanji, vabimo na **redni letni občni zbor,** kateri bo 27. januarja 1953. ob 16. uri v klubu poslancev — hotel »Evropa«.

OPOZORILO

Vse svoje cenjene odjemalce naprošamo, da vsa čevljarska popravila kakor naročene pare oddane v delo našemu podjetju do 31. 12. 1952 dvignejo najkasneje do 5. februarja 1953. Po preteku tega roka bo podjetje dela odprodalo oziroma podarilo socialnim ustanovam.

Čevljarna Kranj
Sejmišče 2.

OBVESTILO STRANKAM

Cenjene stranke obveščamo in prosimo, da čevlje, ki so nam bili dani v popravilo do 1. januarja 1952, dvignejo v našem oddelku za oddajo, najkasneje do 15. februarja 1953. Po preteku tega roka preneha lastninska pravica teh čevljev in se bodo darovali v socialne namene.

Uprava čevljarske zadruge
Kranj

OPOZORILO

Pozivam, da se prinešeni dežniki dvignejo najkasneje do konca februarja. Pozneje ne odgovarjam zanje.

Elza Cegnar, »Dežnikarstvo«
Jesenice

MALI OGLASI

Prodam 4 zidane peči v brezhibnem stanju. Rudolf Krulc, Klanc 59.

Poltovorni avto znamke ESSEX, poltonski, dobro ohranjen, prodamo. Cena povoljna. Lesno industrijsko podjetje, Kranj.

Izgubljeno sindikalno knjižico štev. 294.526 na ime Silvi Svetelj, Šenčur 199, proglašam za neveljavno.

»Autoservis« — Jesenice prodа po ugodni ceni pločevinaste črke za napis »Zadružni dom«.

Tovariša, ki sta bila v nedeljo zjutraj navzoča, ko je neznani kolesar na visečem mostu povozil ženo, prosim, da se zglasita pri Štraus, Huje 25.

Parcelo 41 arov v bližini »Krone« dam v najem ali prodam. Naslov v upravi lista.

Iščemo perfektnega kuharja ali kuharico, samostojno moč za naš DUR, Intex, Kranj.

STEV. 4. — LETO VI.
Kranj, 24. januarja 1953

Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik.

— Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki Kranj-okol. 624 - »T« - 127

Izhaja vsako soboto

Letna naročnina	400 din
Polletna »	200 din
Četrtletna »	100 din
Mesečna »	35 din

CENA 8.— DINARJEV